

Vasif Talibov Naxçıvandan Bakıya uçub

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№43 (3241) 13 Dekabr / 2022-ci il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

**Azərbaycanlılar
Şuşa-Xankəndi
yolunu bağladı**

İran Ermənistan üçün Azərbaycana qarşı savaşacaq?

Bölgəni "qan çanağı"na döndərə biləcək savaş ssenarisi; İrandakı etirazlar böyük savaş planının başlanğıcı ola bilər...

Media

**Beynəlxalq
mətbuatda psixoloji
savaş və terror
təşkilatı PKK**

11

Aktual

**Ölkədə qanun
qorxusu yox,
qanuna түpürmüş
məmur qorxusu var**

6

GÜNÜN NƏBZİ

Siyasət

**Qarabağda
"sülhməramlılar"ın
növbəti təxribatı**

Məhəmməd Əsədullazadə:
"Azərbaycanla Rusiya arasında ciddi
siyasi böhran yaşanacaq..."

8-9

Fakt

**İcra başçısına "xeyir-dua"
üçün 100 min manat
vermədi, obyektini sökdülər**

Azər İsmayilov: "Ən gülünc doğuran məsələ
isə, mənə məxsus olan torpaq sahəsinə
"Qələbə abidəsi"nin qoyulmasıdır..."

5

Cəmiyyət

**Naxçıvanda hərbiçiləri "dəlixana"ya
göndərməklə hədələyirlər**

"Hakim dedi ki, Naxçıvanda yalnız Kərəm
Mustafayevin dediyi ola bilər"

4

Ölkə

**"Məşğulluq Mərkəzinin
müdiri məni təhqir edir..."**

Şəhid atası Etibar Bəkirov: "Mənim oğlum Vətən
torpaqlarının azadlığı uğrunda döyüşən zaman
Samir Nuriyev evində gizlənmişdi..."

7

Xəbər

**"Hər kəsə tam təmirli, 3-4
otaqlı evlər verilib, mənə isə..."**

Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı rəsmilər
tərəfindən aldadıldığını deyir...

2

Xəbər

**Ucar sakini Mərkəzi Xəstəxanada
intihara cəhd etdi**

Oğlunu iş düzəltmək üçün 3500 manat
rüşvət verən Oktay Ələkbərov baş həkim
tərəfindən aldadıldığını iddia edir...

Ucar rayonu, Koroğlu küçəsi, ev 24-də yaşayan Ələkbərov Oktay Qüddəsər oğlu Ucar rayon Mərkəzi Xəstəxanasında intihara cəhd edib. Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə Mustafayev Rəvan Aydın oğlu məlumat verib. İddia olunur ki, intihar hadisəsinin qarşısı xəstəxanada olan polislər tərəfindən alınıb. "Ələkbərov Oktay Qüddəsər oğlu bir nəçə gün əvvəl video-müraciət edərək Ucar rayon Xəstəxanasının direktoru Zeynal Bayramlının oğlunu operator vəzifəsinə qoymaq adı ilə 3500 manat pulunu alıb onu aldatması barədə şikayət etmişdi", - deyər R.Mustafayev bildirib...

2

Ölkə

**Gəncə məhkəməsi 10 il sonra
şəhidin statusunu ləğv etdi**

Asif Rəhimov: "Hakim Fikrət Əliyev atamdan 2000
dollar pul istəyib ki, şəhidliyi təsdiq etsin..."

Gəncə şəhər sakini Rəhimov Asif İsa oğlu tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi şəhid olan qardaşının 10 il sonra şəhidlik statusunun ləğv olunduğunu bildirir. Onun məktubunu olduğu kimi oxucularımıza təqdim edirik: "Mən, Rəhimov Asif İsa oğlu, qardaşım Rəhimov Yusif Asif oğlunun 10 il-dən sonra şəhidlik statusunun ləğv olunmasına görə sizə müraciət edirəm. Qardaşım Rəhimov Yusif Asif oğlu 1994-cü ildə Fizuli rayonu, Yuxarı Veysəlli kəndinin ərazisində döyüş vaxtı 4 güllə yarası alır və ağır yaralanaq, Bakı şəhərindəki 5 sayılı xəstəxanaya gətirilir..."

7

Putin "ölüm taciri"ni nə üçün ABŞ-dan aldı?

Və yaxud Amerikada 25 il həbs cəzasına məhkum edilən Viktor Butu Rusiya prezidenti ilə nə bağlayır?!

Rusiyalı iş adamı Viktor But terror təşkilatı kimi tanınan Kolumbiyanın İnqilabçı Silahlı Qüvvələrinə (FARC) külli miqdarda silah satmaqda ittiham olunaraq, ABŞ-da 25 il həbs cəzasına məhkum edilmişdi.

Qafqaz.media xəbər verir ki, Vaşinqton onu ən böyük qanunsuz silah alverçilərindən biri hesab edir. Viktor But isə bu ittihamları rədd edir.

But Sovet hərbi nəqliyyat aviasiyasında xidmət etmiş keçmiş hərbcidir. 1991-ci ildə ehtiyata alındıqdan sonra bizneslə məşğul olub - özünün iddia etdiyinə görə, beynəlxalq hava daşımaları sahəsində fəaliyyət göstərərək. Məlumdur ki, Butun əsasən dünyanın təhlükəli bölgələrinə malların çatdırılması üzrə geniş biznesi olub. O, 2008-ci ilin martında ABŞ səlahiyyətli tərəfindən verilən order əsasında Banqkokda həbs edilib. Rusiyalı iş adamı Nyu-York Dairə Prokurorluğu tərəfindən Kolumbiyanın İnqilabçı Silahlı Qüvvələrinin üzvlərinə silah tədarük etməklə, "ABŞ vətəndaşlarını və rəsmilərini öldürmək üçün istifadə ediləcəyini başa düşərək", sui-qəsd cəsinə iştirakda ittiham olunub.

Qərb mediası bildirir ki, həmin vaxt But özünü FARC yaraqlıları kimi təqdim edən Amerika kəşfiyyat xidmətlərinin agentləri tərəfindən Taylanda aldadılaraq ələ keçirilib.

Tailand hakimiyyəti 2,5 il sonra, 2010-cu ilin noyabrında Rusiyanın ekstradisiyası ilə bağlı ABŞ-ın tələbini təmin edib. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi Butun ABŞ-a ekstradisiyasına etiraz edib, xarici işlər naziri Sergey Lavrov Tailand hakimiyyətinin hərəkətlərini ABŞ-ın siyasi təzyiqinin nəticəsi və "açıq-aşkar ədalətsizlik nümunəsi" adlandırır.

Bəzi ekspertlər 1990-cı illərdə sovet nəqliyyat təyyarələrini Afrikanın bir sıra "qaynar nöqtələrinə" uçurmaqla şöhrət qazanan Butun Rusiya kəşfiyyatı üçün

faydalı bir insan olduğunu və Moskvanın onunun ABŞ-da mühakimə olunmasını istəmədiyini bildirirdi.

Butun özü bəzi dövlət sirlərinə çıxışı olduğu barədə məlumatları təkzib edib. "Mən Rusiya dövlətinin və onun rəhbərlərinin heç bir sirrinə malik deyiləm... Mən ümumiyyətlə Rusiya şirkətləri və ya dövlət qurumları ilə işləməmişəm", - o deyib.

Onun sözlərinə görə, 1993-2001-ci illərdə beynəlxalq hava daşımaları sahəsində qanuni biznesə sahib olub və Rusiya hakimiyyəti ilə heç bir əlaqəsi olmayıb. Bununla belə, But FARC yaraqlılarını silahla təmin etməklə yanaşı, ABŞ, Belçika və bir sıra digər Qərb ölkələrində Syerra Leone, Anqola, Ruanda və Sudan kimi ölkələrdə qanlı münaqişələri qızışdırmaqda şübhəli bilinirdi.

O, Nikolas Keycin canlandırdığı Holliud "Müharibə lordu" filminin baş qəhrəmanının prototipi hesab olunur. Qərb mətbuatı Butu "ölüm taciri" adlandırır.

"Bu film və mətbuatda dərc olunan nəşrlər Butu Amerika ictimai rəyində "şeytanlaşdırdı" və bu, onun ABŞ-da ədalətli mühakimə ehtimalını istisna edir", - rus həyat yoldaşı Alla Bout BBC-

yə müsahibəsində deyib.

2010-cu ildə Tailand hakimiyyəti Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin etirazlarına baxmayaraq, Butun ABŞ-a ekstradisiyasına razılıq verib. 2012-ci ildə o, Nyu-Yorkda federal məhkəmə qarşısında çıxış edib. Məhkəmədə rusiyalı iş adamı özünü təqsirli bilməyib, lakin münisflər heyəti onu bir neçə ittihamda - amerikalıları öldürmək üçün sui-qəsdə, qanunsuz olaraq zenit raketləri satmaqda və terror təşkilatına dəstək verməkdə təqsirli bilib.

Prokurorlar Butun ömürlük azadlıqdan məhrum edilməsini istəyiblər, lakin hakim Şira Şeyndlin 45 yaşlı rusiyalıya ABŞ qanun-

larında nəzərdə tutulan minimum cəza - 2030-cu ilin yanvarına qədər şərti azad edilmə hüququ olmadan 25 il həbs cəzası verib.

Bütün bu illər ərzində Rusiya hakimiyyəti Butun azad edilməsinə nail olmağa çalışırdı. Media onun Rusiyada məhkum olunmuş amerikalılardan birinə dəyişdirilməsinin mümkün variantları haqqında çox yazırdı, lakin bu xəbərlər indiyədək təsdiqini tapmadı.

Hazırladı: KƏNAN

Əyləncə səhifəsi

Rövşən Əsgərov Rusiyada "xarici agent" elan edildi

Rusiya Ədliyyə Nazirliyi cümə günü 10 nəfəri "xarici agentlər" reyestrinə daxil edib. Qafqaz.media xəbər verir ki, siyahıda "Nə? Harada? Nə vaxt?" intellektual yarışının azərbaycanlı iştirakçısı Rövşən Əsgərov, "The Bell" biznes nəşri və daha 42 nəfərin adı var. Bu, "Xarici təsir altında olan şəxslərin fəaliyyətinə nəzarət haqqında" yeni qanunun qüvvəyə minməsindən və "xarici agentlərin" vahid reyestrinin dərcindən sonra siyahıya ilk əlavədir.

Bu cümə günü "xarici agentlər" in vahid reyestrinə Əsgərovdan başqa "Rain" in jurnalisti (telekanal ötən il "xarici agent" kimi tanınıb) Mixail Fişman, filosof Ruben Apresyan, Mixail Xodorkovski, Rostislav Murzaqulov və s. şəxslərin də adı daxil olunub.

Ədliyyə Nazirliyi mütəmadi olaraq "Dojd" jurnalistlərini "xarici agentlər" siyahısına əlavə edib. Noyabrın 25-də "xarici agentlər" in reyestrinə aparıcı Anna Monqeytin adı da daxil edilib. "Dojd" un baş direktoru Natalya Sindeyeva, telekanalın baş redaktoru Tixon Dzyadko, həmçinin jurnalistlər Yekaterina Kotrikadze, Vladimir Romenski və Mariya Borzunova da reyestrin "sakinlərindəndir".

Qeyd edək ki, "Nə? Harada? Nə vaxt?" verilişinin iştirakçısı Rövşən Əsgərov Rusiyada cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib, o, hazırda ölkədən kənardadır.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələrin və "Futbol+ servis" mətbəəsində çap edilib.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Azərbaycanlılar Şuşa yolunu bağladı

“Sülhməramlılar” hadisə yerinə əlavə qüvvələr cəlb etdi

Şuşa-Xankəndi yolunda etiraz aksiyasının iştirakçıları çadırlarda gecələməyi qərara aldı

Azərbaycanın ekoloji sahə üzrə ixtisaslaşmış qeyri-hökumət təşkilatlarının “Ekoloji terrora son” şüarı altında Xankəndi-Laçın yolunda, rus sülhməramlıların postu qarşısındakı etiraz aksiyası keçirib.

Qeyd edək ki, aksiya keçirilən əraziyə rus sülhməramlılara dəstək üçün əlavə qüvvə cəlb edilib. Eyni zamanda əraziyə sülhməramlı kontingentin yüksək rütbəli zabiti də gəlib. “Hazırda Şuşadayıq. Xankəndiyə gedən yolu yüzrlə QHT nümayəndəsinin iştirakı ilə bağlamışıq. Yolum üstündə 3 çadır qururuq. Tələbələrımız yerinə yetirilməyincə, yolu açmayacağıq”, - deyər aksiyaçılar bildirib.

Şuşada keçirilən aksiyada iştirak edən azərbaycanlı aktivistlər Qarabağdakı erməniləri də onlara qoşulmağa dəvət edib.

Etirazçılar, həmçinin Qarabağ iqtisadi rayonunda müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin komandanı general-mayor Andrey Volkovun əraziyə gəlməsini tələb ediblər.

Aksiyanın keçirilməsində əsas məqsəd Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazilərində faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarı, bundan irəli gələn ekoloji və digər fəsadlarla bağlı monitoring keçirilməsinə imkan yaratmağa nail olmaqdır.

Etirazçılar çadırlarda gecələmək qərarına gəlib

Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti nəzarətində olan Şuşa-Xankəndi yolunda keçirilən etiraz aksiyasının iştirakçıları dünən axşam orada gecələməyə qərar veriblər.

“Report”-un ərazidə olan əməkdaşı xəbər verir ki, etiraz aksiyası keçirən azərbaycanlı aktivist və QHT nümayəndələrinin rahat şəkildə gecələmələri üçün çadırlar quraşdırılıb.

Eləcə də çadırlar və ərazi işıqlandırılıb. Bununla yanaşı çadırlar istiliklə təmin edilib. Eyni zamanda ərazidə Azərbaycanın Dövlət bayrağı da ucaldılıb.

Aksiya iştirakçıları Qarabağ iqtisadi rayonunun bəzi ərazilərində müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin komandanı general-mayor Andrey Volkovun əraziyə gəlməyəcəyi təqdirdə etirazlarını davam etdirəcəklərini bildiriblər.

Xatırladaq ki, 2022-ci il dekabrın 3-də və 7-də Rusiya sülhməramlı kontingentinin komandanlığı ilə aparılmış müzakirələrin nəticəsi olaraq İqtisadiyyat Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti və “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin mütəxəssislərindən ibarət heyət Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazilərində faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarı, bundan irəli gələn ekoloji və digər fəsadlarla bağlı ilkin monitoring aparmalı idi. Lakin sülhməramlıların hərəkətsizliyi ucbatından monitoring baş tutmayıb.

Hazırladı: KƏNAN

Allah rəhmət eləsin!

Sərdar Cəlaləoğlu və ADP İdarə Heyətinin üzvləri Taliyət Əliyevə əmisi oğlu Pərviz Əliyevin vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir, dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Allah rəhmət eləsin!

“Hürriyyət”in kollektivi ADP sədrinin müavini Taliyət Əliyevə əmisi oğlu Pərviz Əliyevin vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir, dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Allah rəhmət eləsin!

Ucar sakini Mərkəzi Xəstəxanada intihara cəhd etdi

Ucar rayonu, Koroğlu küçəsi, ev 24-də yaşayan Ələkbərov Oktay Qüddəsər oğlu Ucar rayon Mərkəzi Xəstəxanasında intihara cəhd edib. Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə Mustafayev Rəvan Aydın oğlu məlumat verib.

İddia olunur ki, intihar hadisəsinin qarşısı xəstəxanada olan polisler tərəfindən alınıb.

“Ələkbərov Oktay Qüddəsər oğlu bir neçə gün əvvəl video-müraciət edərək Ucar rayon Xəstəxanasının direktoru Zeynal Bayramlının oğlunu operator vəzifəsinə qoymaq adı ilə 3500 manat pulunu alıb onu aldatması barədə şikayət etmişdi”, - deyər R.Mustafayev bildirib.

Qeyd edək ki, Ələkbərov Oktay Qüddəsər oğlu tərəfindən “Hürriyyət”-in redaksiyasına da şikayət məktubu daxil olmuşdu. Onun məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

“Oğlum Ceyhun Ələkbərovu işə qoymaq üçün Ucar rayon Xəstəxanasının direktoru Zeynal Bayramlıya, onun baş mühasibi Rəfael Rəsulovun vasitəsi ilə, borc-xərc edib 2500 ma-

nat pul vermişəm. Bundan sonra oğlum Ceyhun Ucar xəstəxanasında sanitar vəzifəsinə təyin edildi. Oğlum kompüter meneceri məktəbin oxuyub deyər, baş həkimə dedim ki, ona münasib iş versin. Həkim mənə dedi ki, az vaxtdan sonra sənə deyiləcək, işini operator vəzifəsinə dəyişəcəm.

Bundan bir az sonra baş həkimin “sağ əli”, baş mühasib Rəfael Rəsulov mənə dedi ki, get tez 1000 manat gətir, oğlunu bu gün operator vəzifəsinə dəyişirik. Mən gedib borc və sələm alıb, gətirib mühasib R.Rəsulova verdim, oğlum Ceyhunu operator vəzifəsinə qoydular.

Bundan 6 ay sonra oğlumu “gözü-m-çıxdıya” saldılar. Hər dəfə müxtəlif bəhanələrlə onda nöqsan axtarırdılar. Hətta oğlunun iş dərəcəsinin altıdan beşə endirdilər. Xəstəxananın direktoru oğlum Ceyhunu məcbur edib ki, öz xoşunla ərizəni ver, işdən çıx, yoxsa səni elə günə qoyacam ki, bəbir olub buradan qaçaqcaqsan.

Mən Zeynal Bayramlının yanına gedib dedim ki, niyə belə edirsiniz? Mənə dedi ki, sənin oğlunun “buynuzu” çıxıb, onu qopardacam. Çox söz-

Oğlunu iş düzəltmək üçün 3500 manat rüşvət verən Oktay Ələkbərov baş həkim tərəfindən aldadıldığını iddia edir...

söhbətdən sonra oğlumu otaqdan çıxarıb, dəhlizdə iş verib. Ağır cərrahiyyə əməliyyatından çıxmış oğlum soyuq dəhlizdə oturur.

Mən bu korrupsioner direktor Zeynal Bayramlının əlindən özümü öldürmə həddinə çatmışam. Əgər oğlumu operator işinə qaytarmasa, dərəcəsinin altı etməsə və verdiyim 3500 manat pulumu geri qaytarmasa özümü yandırıb intihar edəcəm. Bunun məsuliyyəti isə birbaşa xəstəxananın direktoru Zeynal Bayramlının üzünə düşəcək”.

Şikayətçi daha sonra əlavə edirdi ki, Ucar rayon Mərkəzi Xəstəxanasının baş mühasibi Rəfael Rəsulovun ali təhsili yoxdur, diplomu saxtadır: “Xəstəxana əməli-başlı korrupsiya yuvasına çevrilib. Zeynal və Rəfael “cütüüyü” səhiyyə ocağını iflic ediblər.

Mən Prezident İlham Əliyevdən, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevadan və TƏBİB sədri Zaur Əliyevdən xahiş edirəm, şikayətimi araşdırıb, 3500 manat pulumu ələ keçirmiş, məni intihar həddinə çatdırmış Zeynal Bayramlının və saxta diplomlu baş mühasibi Rəfael Rəsulovun barəsində təcili tədbirlər görsünüz”.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

“Hər kəsə tam təmirli, 3-4 otaqlı evlər verilib, mənə isə...”

Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı rəsmilər tərəfindən aldadıldığını deyir...

deyən şikayətçi yazır:

“1 qrup əlil və 4 övlad atası olaraq sizdən xahiş edirəm ki, mənə səsimi Prezidentə çatdırın. Müharibə iştirakçılarına ailə üzvlərinin sayına görə, tam təmirli, 3-4 otaqlı evlər, mənə isə natamam tikilmiş 2 otaqlı ev verilib. 13 ildə növbədəyəm. Bilirəm ki, göndərdiyim şikayət ərizələrinin prezidentə çatmağına imkan vermirlər.

Mən Vətənim üçün canımı fəda edən insanlardanam. Kimlərsə mənə aldadıb, şəraiti olmayan bir ev veriblər.

Nə olar ki, təzədən araşdırılıb, haqqım olan evi mənə verələr. 3 uşağım Bakı şəhərində ali təhsil alır, kirayədə qalırlar. Məni məcbur edirlər ki, bir köhnə maşınım var, 2011-ci ildə verilib, onu gətirib Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin qabağında yandırım. Kimlərsə mənim haqqımı yeyir. Prezidentə əlimizin çatmasına da imkan vermirlər. Bəlkə ölüm hadisəsi törədək, bizi onda görsünlər...”

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Mövzunu araşdıracağıq.

Tehranın aylardır qarşısını ala bilməyi etiraz hadisələri göstərir ki, ölkə köklü transformasiya ərəfəsindədir və gözlənilən inqilabın yekunu heç də 1979-cu il “İslam inqilabı”nın nəticələrindən daha əhəmiyyətsiz olmayacaq.

Qeyd edək ki, 1979-cu ildə Parisdən gələn (göndərilən - müəl.) Ayətullah Xomeyni hakimiyyətə ələ aldıqdan sonra “İslam inqilabı” nəticəsində xalq kütlələrinin “inqilab həvəsi” İran-İraq müharibəsində yandırıldı. Səbəb məlumdur, insanlar inqilabdan istədiklərini ala bilməmişdilər, narazı kütləni təbii yolla təmizləmək lazım idi.

Bundan başqa, İraq diktatoru Səddam Hüseyn o zaman “qaranlıqda” istifadə olunurdu. O, rəqib ölkədəki inqilabi iğtişaşları İranın etnik ərəblərin yaşadığı neftlə zəngin bölgələrini İraqa birləşdirmək üçün ən yaxşı vaxt hesab edirdi. Nəticədə, hər iki tərəfdən 1 milyondan çox insanın həyatına son qoyan, milyonlarla insanı şikəst edən səkkiz illik qırğın yaşandı. Bu savaş, şübhəsiz, hər iki ölkəni illərlə geriye atdı və nəticədə istər İran, istər də İraq eyni sərhədlərə qayıtdı. Sonra savaşın davamı Küveytin İraq tərəfindən tutulması və Qərb koalisiyasının bu ölkəyə qarşı müharibələri ilə irəlilədi.

İranla sərhəd bölgələrin “hər an partlamağa hazır barıt” mahiyyətini nəzərə alsaq, əminliklə demək olar ki, geosiyasi güclər prosesləri planlanan müharibəyə yönəltməyə çalışacaqlar. İrandakı hazırkı etirazlar bütün bölgəni partlada biləcək böyük savaş ssenarisinin yalnız ilk hissəsi, başlanğıcı ola bilər. Üstəlik, artıq bir “cəbhə”nin konturları belli olmağa

azərbaycanlıların hüquqlarının pozulmasından bir kəlmə də danışmırlar. Türk azlıqlarının hüquqlarına gəlincə, etirazların azərbaycanlıların yaşadığı şəhərləri də əhatə etməsinə baxmayaraq, İran elitası arasında həm “ortodoks”, həm də “liberallar” həmrəydir - onlar azərbaycanlılara hüquq vermək fikrində deyillər. Üstəlik, həttə İran azərbaycanlılarının etirazları fonunda öz hüquqlarını müdafiə etmək üçün utancaq cəhdləri belə, media (xüsusən də Qərb) tərəfindən sadəcə olaraq gözdən keçirilir.

Lakin “inqilabçılar” hakimiyyəti ələ keçirsələr, onların kimləri “daxili və xarici düşmən” elan edə biləcəyini təxmin etmək asandır. Bu sırada isə güneyli soydaşlarımız və onları dəstəkləyən Azərbaycan dövlətinin ön planda olacağı istisna deyil. Baxmayaraq ki, etirazlarda “dünyəvi” fars və kürd millətçiləri daha fəal iştirak edirlər. Onlar liberal “dünyəvi” İran tərəfdarıdırlar, amma aydındır ki, antitürk və anti-Azərbaycan mövqedədir-

İran Ermənistan üçün Azərbaycana qarşı savaşacaq?

Bölgəni “qan çanağı”na döndərə biləcək savaş ssenarisi; İrandakı etirazlar böyük savaş planının başlanğıcı ola bilər...

başlayır - bu, İranın Azərbaycana qarşı hər zaman istifadə etməyə çalışdığı erməni revanşistləri və “Artsax” separatçılarına dəstəyini daha da artırmasıdır.

İndiki formada erməni millətçilərinin “ayaqlanması” üçün İranın qarşısında xeyli maneələr var. Erməni millətçiliyinin özünəməxsus vəhşi islamofobiyasından tutmuş, Güney Azərbaycan faktoruna kiimi. Lakin liberal istiqamətdə ehtimal olunan “inqilabçı çevriliş”dən sonra hər şey mümkündür. Maraqlıdır ki, Qərb İranda baş verənlərdə yedkılıqla etirazçıların tərəfində, rejimin əleyhinə çıxış edir. Ola bilsin ki, İranı son nəticədə Cənubi Qafqazda müharibəyə sürükləmək məqsədi ilə möhtəşəm “xüsusi əməliyyat” həyata keçirilir.

Məqsəd İranı Ermənistan üçün döyüşməyə məcbur etmək ola bilər, hansı ki, Ukraynada bataqlığa düşmüş Rusiya bunu edə bilməz.

İran İslam Respublikasında “inqilabdan əvvəlki” vəziyyətin ilk əlaməti elitanın içindəki parçalanmadır. Vəziyyət o həddə çatıb ki, İranın ali dini lideri Əli Xamneinin bacısı Bədrü Hüseyni Xamnei də etirazları dəstəkləyir. Həmçinin, İranın keçmiş prezidenti Məhəmməd Hatəmi artıq rəsmi şəkildə etirazları dəstəkləyib və hakimiyyəti “çox gec olmadan” etirazçıların tələblərini yerinə yetirməyə çağırıb.

Yada salaq ki, rəmzi olaraq “İran Qorbaçovu” adlandırılan, islam-hatçı prezident, 1997-2005-ci illərdə iki müddətə prezidentlik et-

“Məqsəd İranı Ermənistan üçün döyüşməyə məcbur etmək ola bilər, hansı ki, Ukraynada bataqlığa düşmüş Rusiya bunu edə bilməz...”

miş Məhəmməd Hatəmi hakimiyyəti dövründə (o cümlədən İrəvana və Livandakı Fransayönlü qüvvələrə dəstək də daxil olmaqla) açıq şəkildə fransız yönümlü xəttə sadiq qalmışdı. Öz növbəsində Hatəmi də Ermənistanı dəstəkləmək və onun Azərbaycanın Qarabağını işğal altında saxlamaq üçün əlindən gələn hər şeyi etdi. Məhz onun hakimiyyəti dövründə Ermənistanda “Qarabağ klani” hakimiyyətə gəldi. Eyni zamanda, Hatəmi özünün “liberalizmi” və “reformizmi”nə baxmayaraq, ölkəsində güney azərbaycanlıların ayrır-seçkilik və hüquqlarının pozulmasının qarşısını almaq üçün heç bir iş görmədi.

Bu gün Hatəmi əslində “yuxarıdan” “inqilab hərəkatına” rəhbərlik edərək “qadın, həyat, azadlıq” şüarını “gözəl” adlandıraraq və təhlükəsizlik qüvvələrinin tələblərini həbsinə tənqid edib:

“Azadlıq və təhlükəsizliyin bir-birinə zidd olmasına yol verilməməlidir və nəticədə təhlükəsizliyin

qorunması bəhanəsi ilə azadlıq tapdalanır və ya azadlıq adı altında təhlükəsizliyə göz yumulur. Mən məmurlara məsləhət görürəm ki, etirazçılara kömək əlini uzatsınlar və idarəetmənin yanlış tərəflərini tanıсынlar və çox gec olmadan yaxşı idarəçiliyə doğru irəliləsinlər”.

Hatəmi bu sözləri Tələbələr Günü ilə bağlı açıqlamasında deyib. Maraqlıdır ki, elə həmin gün İranın hazırkı prezidenti İbrahim Reisi Tehran Universitetinin tələbələrinə müraciətində ənənəvi olaraq iğtişaşlarda ABS-ı ittiham edib. Bununla belə, görünür, indiki iqtidar getdikcə cəmiyyətdə dəstəyini itirir və onun “formatlanması” və hakimiyyətə daha liberal olan Hatəmi və ya onun çevrəsinin nümayəndələrinin, lakin daha gənc şəxslərin gəlməsi istisna edilmir.

İran elitasının liberal qanadının nümayəndələri “qadınların hüquqları” ilə bağlı etirazlara dəstək vermələrinə baxmayaraq, İranda milli azlıqların, xüsusən də əhalinin 40%-dən çoxunu təşkil edən eyni

lər. Bütün bunlara baxmayaraq, hələlik etirazçıların əsas hədəri molla rejimini tarixə qovuşdurmaqdır.

Ona görə də təsadüfi deyil ki, istər Türkiyə, istərsə də Azərbaycan ümumilikdə etirazçıların tələblərinin ədalətli olması ilə razılaşaraq, İrandakı etiraz aksiyalarının özlərinə də ehtiyatlı davranırlar. Üstəlik, ən şiddətli etirazlar İran Kürdüstanında və İranın etnik kürd bölgələrində keçirilir ki, burada təkcə Tehrandakı rejimə müxalifət deyil, həm də PKK terrorçularına rəğbət var. Və əsas müddəalardan biri “aqrəssiv” feminizmdir.

Ümumiyyətlə, qərbşönmülü “qadınların saç inqilabı” İranla zəifləmiş Rusiya arasında münasibətləri pisləşdirə bilər. Lakin bu, çətin ki, onun xarici “kuratorları”nın İrana “tapşırdığı”- “Türkiyəyə qarşı regional balans” geosiyasi rolun dəyişməsinə gətirib çıxara bilsin.

Hazırladı:
Üviyyə ŞÜKUROVA

Eldəniz QULİYEV

Tanrıdan uzaqlaşıb, şeytana yaxınlaşırıq!..

Həə... Mənim əziz, ürəyi təmiz və... sadələvh xalqım!.. Vəsələmi keçibən gəlib çıxmış q şüttəmama...

"Lənət sənə kor şeytan",- dedik.

"Vurub şeytanın ayağını sindirdi",- dedik.

Üstəlik, şeytan müəllimin, şeytan bəyin, habelə cənabi şeytanın ünvanına, qarasına o ki var daşdan-kəsəkdən qolazladıq...

Amma şeytan ölmədi. Cəhənnəmə-zada da vasil olmadı. Qeybə-filana da çəkilmədi...

Əksinə, günbəgün əməlini, felini, xoflu işləklərini artırıb da genişləndirdi...

İndi həmə o şeytan ən müasir texnologiyalardan yararlanır, ən son vasitə və üsullardan istifadə edir - bloggerlikdə, ekspertlikdə, ziyalılıqda, alimlikdə, paqonlu-paqonsuz vəzifələrdə, yazıçılıqda, şairlikdə, qəliz siyasətdə və adi məişətdə, hər kəsin gün-güzəranında və sair və ilaxırda ad çıxarır!.. Burnunu hara gəldi dürtür və hər yerdə də "xod" gedir...

Günahsız adamları tutur, heç bir suçu olmayanları mühakimə edir, ləyaqətliləri ləyaqətsizlərə, namusluları dəyyuslara, yaxşılara pislərə möhtac edir, yalana ayaq, dəvəyə qanad düzəldir, mərdi qova-qova namərd eləyir, axmağı və iki eşşəyin arpasını bölə bilməyənləri vəzifələrə, müdrikləri isə zibilliklərə atır...

Keyfi istəyəndə hətta, özünün atom bombasından, raketdən, mərmidən, minadan-zaddan təsbeh düzəldir və əlində şaqqa-şuqla çevirə-çevirə lotuluq edir!..

Əzizlərim, gəlin şeytanın gözünü çıxarmaq, ya vurub qol-qıçını sındırmaq, daş-qalaq eləmək missiyasını, haram pullarla Həcc ziyarətinə gedənlərin və ağalarının dediklərini yamsılayan tutuqşu ekspertlərin ixtiyarına buraxaq... Qoy, dişsiz ağızın marçılığını xatırladan hay-küyləriylə məşğul olsunlar!..

Bizlər isə, təhlükəli də olsa, adidən də adi olan bir həqiqəti anlamağa məhkumuq:

Başımıza ələnən, ruhumuza hopan Tanrı xeyirxahlığını görməzdən gəlib ONDAN uzaqlaşdıqca... şeytana daha çox yaxınlaşırıq!..

Düşünməyəkmi?..

Naxçıvan Muxtar Respublikasının (MR) Ali Məclisinin sədri Vasif Talibov dünən axşam saatlarında Bakıya yola düşüb. Bu barədə Azpolitika.info-ya MR-dəki etibarlı mənbə məlumat verib.

V.Talibovun Bakıda kiminlə görüşəcəyi, nə məqsədlə gəldiyi haqda dəqiq məlumat yoxdur. Amma şübhəsiz ki, onun Bakıya gəlişi MR-dəki "fırtına" ilə bağlıdır. İstisna deyil ki, V.Talibov Naxçıvanla bağlı qəbul olunmuş qərarlarla bağlı məlumatlandırılacaq.

Qeyd edək ki, Naxçıvanın bundan sonrakı idarəçiliyi ilə bağlı ciddi qərarların qəbul olunduğu haqda məlumatlar var. Bu qərarların yaxın günlərdə elan olunacağı gözlənilir.

Məlumat üçün onu da bildirik ki, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) Naxçıvan Muxtar Respublikasında apardığı anti-korrupsiya əməliyyatlarından sonra MR Ali Məclisinin sədri Vasif Talibov indiyədək Bakıya gəlməkdən imtina edirdi. Mötəbər mənbələrdən verilən məlumata görə, DTX-nın həbsli əməliyyatlarından sonra Vasif Talibov yaranmış vəziyyətin müzakirəsi üçün 2 dəfə Bakıya dövlət olunub. Lakin o, gəlməkdən imtina edib. MR rəhbəri yalnız Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul olunan qərarla Bakıya gələcəyini bildirib. V.Talibov mərhum dövlət başçısı Heydər Əliyevin anım günündə onun məzarını ziyarət etmək üçün də Bakıya gəlməyib, dünən Naxçıvandakı büstünü ziyarət etməklə kifayətlənib.

Ehtimal olunur ki, MR rəhbəri həbs olunacağından ehtiyat etdiyi üçün Bakıya gəlməkdən imtina edib. V.Talibov əminir ki, istintaqa

Vasif Talibov Naxçıvandan Bakıya uçub

Muxtar Respublika rəhbərinin yeni qərarlarla bağlı çağırıldığı ehtimal olunur

O, indiyədək Bakıya gəlməkdən imtina edirdi...

cəlb olunanlar və artıq həbsə atılanlar öz ifadələrində həqiqəti etiraf ediblər.

Xatırladaq ki, Naxçıvan olayları başlayandan ictimaiyyət içərisində az görünən, gah istefa, gah da məzuniyyətə çıxma xəbəri yayılan Muxtar Respublikanın Ali Məclisinin sədri Vasif Talibov dünən ictimaiyyət içərisinə çıxıb.

maiyyyət içərisinə çıxıb.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, Talibov ümummilli lider Heydər Əliyevin anım günü ilə bağlı Naxçıvan şəhərinin baş meydanında onun abidəsini ziyarət edib.

O, ziyarətə MR rəsmiləri və oğlu Seymur Talibovla qatılıb.

Hazırladı: KƏNAN

Naxçıvandakı hərbi hissələrdən Azərbaycanın digər bölgələrinə dəyişilmək istəyən hərbiçilər təzyiqlə üzləşdiklərini deyirlər. Fikrindən daşınmayan hərbiçilər isə həbsə və yaxud psixoloji dispansərə göndərilməklə hədələnilirlər.

Naxçıvandakı N sayılı hərbi hissədə xidmət etmiş zabıt Şamxal Əliyev bildirir ki, xidmət yerini dəyişmək fikrinə düşdüyü üçün o da təhdid və təzyiqlərə məruz qalıb. Geri çəkilmədikdə isə, Hərbi Xidmətkeçmə Əsasnaməsinin "xidməti uyğunsuzluğu görə" bəndinə əsasən, bir il öncə ordudan məcburi təxris olunub:

Naxçıvanda hərbiçiləri "dəlixana"ya göndərməklə hədələyirlər

"Hakim dedi ki, Naxçıvanda yalnız Kərəm Mustafayevin dediyi ola bilər"

"Mən Naxçıvan Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunda 10 il xidmət etdikdən sonra Azərbaycanın başqa bölgələrində xidmət etmək üçün müraciət etdim.

Qanunla, 6 il xidmətdən sonra belə müraciət etmək olar. Raportda yazmışdım ki, Naxçıvanda 10 il xidmət etdiyimə görə başqa yerə rotasiya etsinlər. Məqsədim xidmətimi Azərbaycanın digər bölgələrində, məsələn, Kəlbəcərdə, Şuşada, Füzulidə davam etdirmək idi. Başqa yerə göndərmədilər, əksinə, mənim qara günlərim başladı".

Şikayətçi deyib ki, bundan sonra hərbi hissə komandiri tərəfindən ona qarşı mənəvi və psixoloji basqılar başlayıb. O, hüququnu qorumaq üçün məhkəməyə müraciət etdiyini bildirir:

"Məhkəmə də mənim əleyhimə qərar çıxardı. Hakim dedi ki, Naxçıvanda hərbi hissələrdə yalnız Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun komandiri general-polkovnik Kərəm Mustafayevin dediyi ola bilər. Daha sonra məni dəlixanaya salacaqları ilə hədələdilər. Geri çəkilmədiyimi görüb, məni məcburi ordu sıralarından təxris etdilər".

"Əslində rotasiya haqda (yerdəyişmə haqqında) qərarla nəzərdə tutulub ki, 6 il bir birlikdə xidmət edən hərbi qulluqçunun yeri dəyişdirilə bilər. 2017-ci ildə mənim yerim dəyişdirilməli idi. Mən əlavə dörd il də səbr etdim. Bu baş vermədiyinə görə, raport yazıb yerimi dəyişmələrinə istədim. Mənə təzyiqlər, hədə-qorxu o qədər oldu ki, yuxarılara rabitə rəisi kimi intihar edəcəyimi bildirdim. Cavabında məni dəlixanaya salacaqları ilə hədələdilər"- şikayətçi deyib.

O bildirir ki, Əsasnamənin bu bəndi ilə təxris olunduğu üçün bir daha ordu da çalışa bilməz:

"Mən tək deyiləm, xidmətdə olduğum müddətdə çoxlu sayda belə halların şahidi olmuşam. Uzun illər hərbi xidmət keçmiş zabıtlar yerlərini dəyişmək istədikləri üçün, bu cür yollarla hərbi kənarlaşdırılıblar. Bu işin başında şəxsən Kərəm Mustafayevin özü dayanır".

Hürriyyət” qəzetinin redaksiyasına müraciət edən Masallı rayon, Seybət küçəsi 38 ünvanında qeydiyyatda olan sahibkar İsmayilov Azər Əşrəf oğlu xüsusi mülkiyyətində olan obyektin və torpaq sahəsinin qeyri-qanuni olaraq mənimşənildiyini bildirib. Şikayətçi bununla əlaqədar Prezident İlham Əliyevə, Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya, eləcə Ombudsman Səbinə Əliyevaya, Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin rəisi Nazim Rəcəbova, Fövqaladə Hallar naziri Kəmaləddin Heydərova və Masallı rayon prokuroru Vəli Mustafayevə də şikayət məktubu göndərdiyini bildirir.

Onun sözlərinə görə, Masallının icra başçısı və rayonun digər vəzifəli şəxsləri qanunsuz hərəkətlər, özbaşınalıqlar edərək, qanuni biznes fəaliyyətinə suni əngəllər yaradıblar: “Masallı şəhəri, S.Məmmədov küçəsi, 110 A ünvanında yerləşən 0.448 ha torpaq sahəsi icarə müqaviləsi əsasında mənə məxsus olmuşdur. İcarə müqaviləsi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada ƏMDK yanında DƏDRX-in Cəlibad Ərazi idarəsində qeydiyyata alınaraq, mənə reyesterdən çıxarış verilmişdir. Övvəllər həmin torpaq sahəsində köhnə, sovet dövründən qalma, uçqu vəziyyətdə olan tikili var idi. Həmin tikilini sökərək yerində standartlara uyğun müasir qeyri-yaşayış obyektini tikdirmişəm. Obyektin tikintisi təxminən 480 min manata başa gəlmişdir.

Mən tikinti apararkən, həmin dövrdə Masallıda icra başçısı işləmiş Şahin Məmmədova müraciət etdim, obyektin yerini və inşa edəcəyim tikilinin eskiz layihəsini ona göstərdim. İcra başçısının da xeyir-duasını aldıqdan sonra, tikinti işlərinə başladım. Tikinti iyul ayında bitdi və mən həmin obyektdə təxminən 200 min manatlıq ərzaq və qeyri-ərzaq məhsulları gərəkək, ticarətə başladım.

Həmin ərəfələrdə Masallıda icra başçısı dəyişikliyi oldu və rayonun hazırkı başçısı Araz Əhmədov təyin olundu. Mənə məxsus obyekt Masallı rayon İcra Hakimiyyəti binasının yaxınlığında yerləşdiyinə, gözəgəlimli olduğuna görə, İcra Hakimiyyətindən mənə dəvətlər gəldi ki, yeni başçılı ilə görüşüb, onun xeyir-duasını almaq lazımdır. Sahibkar olduğuma görə razılaşdım və tarixi dəqiq yadımda qalmasa da, avqust ayının otalarında icra başçısı ilə onun öz otağında görüşdüm. Təxminən 20 dəqiqəlik görüşdə başçılı mənə xeyir-duasını almaq üçün 100 min manat verməli olduğumu bildirdi. O, ən azı

İcra başçısına “xeyir-dua” üçün 100 min manat vermədi, obyektini sökdülər

Masallı sakini, sahibkar Azər İsmayilov: “Ən gülünc doğuran məsələ isə, mənə məxsus olan torpaq sahəsinə “Qələbə abidəsi”nin qoyulmasıdır...”

5 il bu rayonda rəhbər işləyəcəyini və mənə həmişə şərait yaradacağını bildirdi. Həmçinin qeyd etdi ki, mənim bəmədə maraqlanıb, rayon ərazisində 3 obyekt işlətdiyimi bilir. Dedi ki, əgər razılaşsan, işlərin əla gedəcək, razılaşmasan bütün obyektlərin söküləcək. Hətta söhbət əsanasında başçılı mənə rayonda işləyən polis rəisini, prokuroru, məhkəməni artıq “sındırdığını”, özünə tabe etdirdiyini də bildirdi. Yeni mənə işarə verdi ki, əgər vəzifəli şəxsləri “sındıra” bilirsən, sən mənim üçün heç kimsən”.

Azər İsmayilov deyir ki, “xeyir-dua” üçün ondan tələb olunan vəsaitin həcmi çox olduğundan, icra başçısı ilə razılığa gələ bilməyib: “Qapıdan çıxanda başçılı bildirdi ki, pul verilməsə obyekt söküləcək. Mən qəbuldan çıxıb obyektdə gəldim və fəaliyyətimə davam etdim. Bundan sonra İcra Hakimiyyətinin Masallı şəhəri üzrə nümayəndəsi Vahid adlı şəxs mənə bir neçə dəfə sifariş göndərərək, nə fikirə gəldiyimi soruşdu. Mən ona həmin məbləği verə bilməyəcəyimi dedim.

Təşvişdə olduğum üçün Abşeronda fəaliyyət göstərən iki vəkilə müqavilə bağladım ki, hüquqlarımı müdafiə etsinlər, söküntüyə imkan verməsinlər. Vəkillərim tərəfindən dərhal Şirvan İnzibati İqtisad Məhkəməsinə müraciət olundu və müvəqqəti

təminat tədbirinə dair qərar alındı. Şirvan İnzibati Məhkəməsinin 28.10.2022-ci il tarixli, 15(120)-14/2022 sayılı qərarı ilə Masallı rayon İcra Hakimiyyətinə aramızda olan mübahisənin həll olunmasına qədər Masallı şəhəri, S. Məmmədov küçəsi, 110 A ünvanında yerləşən 0.0448 ha torpaq sahəsi üzərində mənə məxsus sahibkarlıq obyektinin (hipermarket) fəaliyyətinə və mülkiyyətimdə olan Masallı şəhəri, H.Əliyev prospekti 44/5 ünvanında yerləşən ümumi sahəsi 24.6 kv.metr olan qeyri-yaşayış sahəsinin giriş-çığına və istifadəsinə dair yaradılmış bütün maneələr Masallı İcra Hakimiyyətinə və digər şəxslərə (fiziki və hüquqi şəxslərə) qadağan olundu. Qeyd olunan qərar məhkəmə tərəfindən həm mənə, həm də Masallı İcra Hakimiyyətinə təqdim olundu. Bu qərardan sonra İcra Hakimiyyətinin nümayəndələri daha da qızıışaraq, mənə qarşı təzyiqləri artırmağa davam etdilər”.

Azər İsmayilovun sözlərinə görə, buna baxmayaraq, 06 noyabr 2022-ci il tarixdə ona bildirilib ki, 07 noyabrda obyekt İcra Hakimiyyəti tərəfindən söküləcək: “07 noyabr 2022-ci il tarixdə, səhər saat 09 radələrində vəkilim İsgəndərov Coşqun İbad oğlu ilə birlikdə obyektdə getdik. Obyektin qarşısında təxminən 500-600 nəfər rayon sakininin yı-

“Hətta söhbət əsanasında başçılı mənə rayonda işləyən polis rəisini, prokuroru, məhkəməni artıq “sındırdığını”, özünə tabe etdirdiyini də bildirdi”

ğışdığını gördük. İcra Hakimiyyətinin Masallı şəhəri üzrə nümayəndəsi Vahid adlı şəxs bildirdi ki, FHN-nin Tikintidə Təhlükəsizliyə Nəzarət Dövlət Agentliyinin qərarı əsasında İcra Hakimiyyəti mənə məxsus olan qeyri-yaşayış obyektini sökəcəkdir. Həmin vaxt orada çoxlu jurnalistlər var idi və onlar baş verənləri kamera vasitəsi ilə çəkirdilər. Bu zaman mən və vəkilim Coşqun İsgəndərov Şirvan İnzibati Məhkəməsinin qərarını ucadan elan etdik ki, bu qərar əsasında Masallı İcra Hakimiyyətinin nümayəndələrinin obyektdə müdaxilə etməsi və sökməsi qanunsuzdur.

Buna baxmayaraq, təxminən 20-yə yaxın “Kamaz” və digər yüksək tonajlı maşın gətirərək obyektin içərisində satış üçün qoyulmuş ərzaq məhsullarını zibil kimi maşınlara yığaraq, nəməlum istiqamətə apardılar. Bundan sonra isə, obyektin içərisində yerləşən soyuducular və digər avadanlıqları da eyni qaydada maşınlarla yığaraq, şəhər ərazi nümayəndəliyinin inzibati binasının həyətinə daşıdılar. Obyektin özünü isə həmin günü sökərək, orada “Qələbə abidəsi” qoydular”.

Şikayətçi deyir ki, Masallının icra başçısı onun əmlakını qəsdən məhv edərək və qanuni sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirməsinə son qoyub: “İcra başçısı mənə qarşı şəhid valideynlərindən istifadə etməyə başladı. Obyektin qarşısında hüquqlarımın bərpa olunması ilə bağlı çıxış edərkən, tanımadığım bir neçə şəhid valideyni mənə hücum etdi. Onlar bildirdilər ki, “icra baş-

çısı bizim dostumuzdur, sən kimsən, onun dediklərini yerinə yetirmirsən?” Ən gülünc doğuran məsələ isə, mənə məxsus olan torpaq sahəsinə “Qələbə abidəsi”nin qoyulması olmuşdur. Masallı rayonunda yer qəhət idi ki, icra başçısı mənə məxsus ərazidə “Qələbə abidəsi” qoyur”?

Sahibkar vurğuladı ki, icra başçısı ondan pul ala bilmədiyinə görə bu cür qanunsuzluğa əl atıb: “O, tələb etdiyi 100 min manatı ala bilmədiyinə görə, mənə olan şəxsi münasibətini siyasiləşdirməyə cəhd etdi və hələlik əmlakımı söküb məhv etməklə, dağıtmaqla üzərimdə “qələbə qazandı”. Halbuki, cənab Prezident onu vəzifəyə təyin edərkən

sahibkarlarla bağlı tapşırıqlar vermişdi. Araz Əhmədov isə rayona çatır-çatmaz cənab Prezidentin tapşırıqlarının əksinə getməyə başladı.

İcra başçısı və nümayəndələri bildirir ki, tikili qanunsuzdur. Mən də deyirəm ki, hər nədirsə, mən bunu keçmiş başçının dövründə tikmişəm və o, rayon rəhbəri kimi bu layihəni bəyənmişdir. İndi o, gedib, yerinə başqası gəlib, deyir ki, tikili qanunsuzdur. Yaxşı, onda mənim günahım nə idi? Axı, mən obyektini keçmiş başçının dediyi qaydada tikmişəm. Mənim günahım nə idi ki, Rusiyada zillətlə qazandığım var-dövlətim hansısa başçının hegemonluğu nəticəsində yoxa çıxsın?”.

(Ardı var)

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Mövzu ilə bağlı yazıda adları qeyd olunan qurumların və şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Neçə əsr, neçə qəri-nə ötüb, Azərbaycanca neçə-neçə xanədan səltənət sürüb, namdar əmirlərin, sərdarların, bəylərin, xanların əksəriyyətinin izi-tozu da qalmayıb. Çoxunun baş daşları da itib-batıb... Bütün məmləkəti payı-piyadə gəzib hər yerə baxsan diqqətə sayan nə bir qəsr var, nə də əzəmətli malikanə. Danışanda da ya Şəkidəki saraydan danışırıq, ya da İçəri şəhərdən Müləhizə edəndə (indi bəziləri məndən inciycək) onları Rusiya quberniyalarındakı mülkədar kasanaları, qəsrləri ilə bir tutmaq olmur. Bu məsələdə bir az kasadıq.

Firuz HƏŞİMOV

Sabiq spiker Oktay Əsədovun, Ziya Məmmədovun malikanələri isə tariximizdə iz buraxmış əmirlərin, bəylərbeyilərin yuxularına da girməmişdi. O kişilər heç olmasa bizim indi qürreləndiyimiz mənəvi mədəniyyəti miras kimi qoyub getdilər. İndiki nuvorişlərdən, YAP milyonçularından nə qalacaq? Utanc gətirəcək məişət pozğunluğu, Aygün Kazımovalar, Faiq Ağayevlər, "mədəniyyət".

Bu son illərdə hansısa məkrli bir dövlət adamının nəqşələri əsasında gedən maraqlı bir prosesin şahidiyik. Onu görürsən hansısa bir vəzifəli lotunun əməlləri barədə söz-söhbət yayılır. Çoxdandır psevdoinqilabçılıq niqabını ataraq əsl iqtidar qəzetinə dönmüş "Yeni Məsavət" qəzetində bir səhifəlik "işəədici material" çap edilir. Hansısa yirtici məmurun "şücaətləri" barədə yazını rəiyyət oxuyur. "Nırç-nırç" edən də var, əlini yelləyən də. Artıq hamı bilir ki, belə məqalələr sadəcə olaraq narazıların köpünü yatırtmaq üçündür. Cürətlə deyirəm, kütlə daha əvvəlki deyil, o yaxşı bilir ki, tənqid hədəfi illər boyu iqtidarın əl-xüsusu hakim partiyanın əziz-giramı olub. Guya iqtidar harınların əməllərindən bixəbər qalıb. Guya bir adam tapılmayıb Prezidentə ucaldılmış sayrılar barədə iki kəlmə desin.

Əlqərəz, sonra bir daha məlumat verirlər ki, heç kim

Ölkədə qanun qorxusu yox, qanuna tüpürmüş məmur qorxusu var

Nə nifrət bəsləyə bilirik, nə də əməlli qisas almağı; qisası "Segahın" iniltisi altında yox, "Misrinin" sədaları altında alırlar...

ürəyini sıxmasın, bəs filan vələdüzünə məhşər ayağına çəkilib. Adətən birinci xəbər belə olur (adətən məhkəmə prosesi qəsdən uzadılır), təqsirli bilinən lotu filan qədər pulu qaytarıb... Ara sakitləşir, bir azdan eşdirsən ki, bəs bu lotu kefindən qalmayıb, filan ölkədə lətif vücutuna qulluq edir.

Ölkədə ədalətin necə bərqərar olmasını öyrənmək istəyən, polis, ya da prokurorluğun idarələri qabağına gedib cərgələnmiş bahalı maşınlara. Sonra bu sahədə yal ağartmış iri çaplı məmurların bağ evlərinə, onların qohum-əqrəbələrinin yaşayışına öləri baxsın.

Ölkədə qanun qorxusu yox, qanuna tüpürmüş məmur qorxusu var. Elə bu da dövləti iflasa doğru aparacaq. İndi daha nə sovet hökumətinin zəhmli orqanlarının, nə də milyonluq meydanın "Ar olsun!" nərsəsinin vahiməsi var.

Hər həftənin cümə günü rus dilində iki həftəlik məcmuə nəşr edilir. Diqqətlə oxuyuram, Allah canını sağ eləsin, Teymur Rzayevin kəskin yazılarına söz ola bilməz. Hər dəfə də məəttəl qalıram, görəsən bu qəzəb dolu yazılara niyə reaksiya vermirlər? Axı kişinin bütün sözləri acı həqiqətdir. Xoşuma gələn odur ki, bu yazılarda kor-koranə patoloji nifrət yox, qələm sahibinin ürək ağrı-

ları hiss olunur.

Mən də belə tənqiddin tərəfdarıyam, pis-yaxşı ölkə də mənimdir, quruluş da. Yüksək vəzifələrdə oturmuş marodyorlar və onların qulbəçələri heç bir vaxt mənim kimi insanların dövlətə sədaqətini, məhəbbətini

Mən də belə tənqiddin tərəfdarıyam, pis-yaxşı ölkə də mənimdir, quruluş da. Yüksək vəzifələrdə oturmuş marodyorlar və onların qulbəçələri heç bir vaxt mənim kimi insanların dövlətə sədaqətini, məhəbbətini sarsıda bilməyəcək. Bəli, biz tamam başqa ideallarla yaşamışıq, arzu və istəkləri gözlərində qala-qala bu dünyadan əzabla köçənləri, rus gülləsindən qana bələşib Bakı küçələrində yerə sərilənləri, bir gecədə başı ağaran gəlinləri, dərddən havalanmış atalar görmüşəm...

ni sarsıda bilməyəcək. Bəli, biz tamam başqa ideallarla yaşamışıq, arzu və istəkləri gözlərində qala-qala bu dünyadan əzabla köçənləri, rus gülləsindən qana bələşib Bakı küçələrində yerə sərilənləri, bir gecədə başı ağaran gəlinləri, dərddən havalanmış atalar görmüşəm. Elə buna görə də siyasi buqələmunlara, açıq-aşkar fitnəkarlara, Qarabağı siyasi qumara qoyub aradan çıxanlara, dünən Heydər Əliyevi söyüb, bu gün oğlunun qarşısında quyruq bulayanlara düşmə-nəm.

Televizoru diqqətlə izləyirəm, ictimai yerlərə, tədbirlərə gedə bilmədiyim üçün bütün diqqətimi telekanallara vermi-

şəm. Həmişə olduğu kimi əsas ittihamlarımda sabitqədəmə, imkanım olsaydı telerejissorların, teatr rəssamlarının çoxunu ümumiyyətlə sənətə yaxın buraxmazdı. İstənilən auditoriyada, deyirmi masada bu "peşəkarların" heç nəyə qadir olma-

dıqlarını, ümumiyyətlə savadsız olduqlarını sübut edərdim.

İdeoloji işin bərbad gündə olduğunu təkcə mən yox, çoxu deyir. Müzəffər Prezidentin hər çıxışını sakit dinləmək mümkün deyil. İqtidara o qədər də rəğbət bəsləməyən bir tanışımın müzəffər Prezidentin elə bu günlərdə etdiyi çıxışa münasibətimi burada yazmasam olmur: "Əsl sərkərdə çıxışdır halal olsun!" Mən də elə bunu deyirəm. Amma onu da bildirirəm ki, teleməddahların (bunların içində neçə millət vəkili də var) heç biri Prezidentin böyük əks-səda doğuran çıxışlarını barədə əməlli danışa bilmir. Açığını desək burada heç bir şərhə ehtiyac da yoxdur.

Şəxsən mən indiyə qədər bir dəfə görmədim ki, hörmətli Prezident cümlələri çaş-baş salsın, dilimizin qanunlarını pozsun., söz üçün məəttəl qalsın.

Din və millət xaini kimi tarixə düşmüş Qəzənfər Musabəyovun törəməsi Rasim Musabəyov kimdir ki, camaatda Prezidentə qarşı hörmət, məhəbbət hissi oyatsın? Onun həftə səkkiz, mən doqquz telekanalda çıxış etməsinə şərait yaran dıqlır heç olmasa birçə dəfə bu "millət vəkili"nin danışığına fikir veribmi? Axı bu boş, mənasız söz yığındır! Eldar Namazov kimi işini bilən şəxsə də təhlilçi siyasətşünas deyim, Rasim ağa kimi biveçə də?

...Hələ miladdan çox-çox

əvvəl qədim Çində insanda məyusluq fağırılıq, bədbin hisslər oyadan musiqinin bəstələnməsi və ifası ölüm cəzası altında ləğv edilmişdi. Əsrlər keçmiş, nəhayət türk dünyasının böyük oğlu Məhəmməd Fəridi (870-950-ci illər) musiqinin insan psixikasına təsiri barədə fundamental əsərini ortaya qoymuşdu. Bu əsər əsrlər boyu Avropa alimlərinin stolüstü kitabı olub. Erməni işğalından bizə dəhşətli xarabazərliklər qalıb. Viran edilmiş məskənlərə diqqətlə baxanda qəti qənaəətə gəlicən ki, bu nifrət yox, tamam başqa şeydir. Vandalizm sözü bu vəziyyət üçün çox yumşaq ifadədir.

Xarabalıq içində ənənəvi üçlüyün çıxışlarını təşkil etməklə bilmirəm. bizim ipləmələr nə demək istəyiblər. Nə in-tiqama, nə də qisasa çağıran səslər eşidilmir...

"Misrisi", "Heyratısı", "Cən-gisi", "Mənsuriyyəsi", "Heydə-risi" olan xalqa il on iki ay inildəmək, sızıldamaq yaraşmır. Xarabalıqlar içində kamanı, tarı səsləndirmək yox, burada elə sözlər deyilməli, elə havalar çalınmalıdır ki, insanlar ayağa qalxsınlar. Tarixi boyu ölkəmiz belə dağıntılara, itkilərə məruz qalmamışdı. Qisası "Segahın" iniltisi altında yox, "Misrinin" sədaları altında alırlar.

Gəncə məhkəməsi 10 il sonra şəhidin statusunu ləğv etdi...

Asif Rəhimov: “Hakim Fikrət Əliyev atamdan 2000 dollar pul istəyib ki, şəhidliyi təsdiq etsin...”

“Hakimin fikrincə, qardaşım müharibə zamanı aldığı güllələrdən rəhmətə getməyib, məhz “dəli” olduğu üçün rəhmətə gedib”

Gəncə şəhər sakini Rəhimov Asif İsa oğlu tərəfindən “Hürriyyət” qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi şəhid olan qardaşının 10 il sonra şəhidlik statusunun ləğv olunduğunu bildirir. Onun məktubunu olduğu kimi oxucularımıza təqdim edirik:

“Mən, Rəhimov Asif İsa oğlu, qardaşım Rəhimov Yusif Asif oğlunun 10 ildən sonra şəhidlik statusunun ləğv olunmasına görə sizə müraciət edirəm. Qardaşım Rəhimov Yusif Asif oğlu 1994-cü ildə Fizuli rayonu, Yuxarı Veysəlli kəndinin ərazisində döyüş vaxtı 4 güllə yarası alır və ağır yaralanaraq, Bakı şəhərindəki 5 sayılı xəstəxanaya getirilir. Orada böyrəyi amputasiya olunur, bağırsaqları çölə çıxardılır. Beləliklə, əməliyyatdan 28 gün sonra qardaşıma II qrup əlillik dərəcəsi verilir. Vəziyyəti ağır olaraq dəyərləndirilir. Hətta beyin pozuntusu da yaşayır. Özünə xəsarətlər yetirir, olmayan ifadələr səsləndirir. Nəticədə, Gəncə şəhərində yerləşən psixiatriya xəstəxanasına köçürülür və az

müddət sonra elə orada da vəfat edir.

Qardaşım rəhmətə gedəndən sonra Gəncənin icra başçısı Rəşad Əliyev və digər rəsmi nümayəndələr dəfn mərasimində iştirak etdilər, qardaşımın şəhidlik statusunu atama təqdim etdilər.

2009-cu ilə qədər dövlət qardaşım Rəhimov Yusif Asif oğlunu şəhid kimi tanıyıb. 2009-cu ildən sonra Gəncənin Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun rəhbəri Mursel Mürşüdoğlu Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinə şikayət ərizəsi göndərərək ki, şəhidin sənədində şizofreniya xəstəliyi yazılıb. Yeni, onun fikrincə, qardaşım müharibə zamanı aldığı güllələrdən rəhmətə getməyib, məhz “dəli” olduğu üçün rəhmətə gedib. Mənim sizlərə sualım var, hansı dəli öz canına qıymadığı halda ölə bilər?

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi Fikrət Əliyev təsdiq edib ki, bu şəhid deyil, “dəlilik”dən ölüb. Həmin hakim Fikrət Əliyev atamdan o vaxt 2000 dollar pul istəyib ki, şəhidliyi təsdiq etsin. Biz kasıb ailənin övladlarıyıq, boş-boşuna kimlərə

sə verməyə pulumuz yoxdur. Atam həmin hakimin sözlərindən 6 ay sonra rəhmətə getdi. Heç özünə gələ bilmirdi ki, oğlum şəhid olduğu halda mənədən pul istənilir.

Bir çox orqanlara müraciət etmişik, kimlərsə bu işlə bağlı tapşırıqlar verir, yekunda işimizə baxılmır. Hətta o vaxt dövlət telekanallarının birindən də gəlib çəkiliş etdilər, amma efirə vermədilər. Səbəbini soruşduqda isə mənə dedilər ki, tapşırıq var, efirə verə bilmərik.

10 ildir məhkəmələrdəyik. YAP-ın Gəncə şəhər şöbəsinə deputat seçilən Muşviq Cəfərova müraciət etmişik. O da söz verib ki, əlindən gələni edəcək. Cavab gözləyirik.

Sizin redaksiyanız vasitəsilə cənab Prezidentə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanıma müraciət edirik, xahiş edirəm, tapşırıq verin, bu iş araşdırılsın. Qoca anam var, öz dərdi özünə bəsdir, xahiş edirəm nəzərə alın”.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan qurumların və şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Vətəni canından əziz tutan Nurlan

İkinci Qarabağ müharibəsində Nurlan Ələvsoy oğlu Rəhimov özünü Vətən torpağının azadlığı uğrunda fəda edərək, ömrünün 39-cu ildə adını Azərbaycanın yeni, şanlı tarixinə yazdı. Astarada dünyaya göz açan, həyatı nəsillərə əbədi nümunə olan Nurlan uşaqlıqdan Vətəninə ürəkdən bağlıdır. Doğma elində günləri nə qədər xoş keçsə də, düşmən təcavüzünə məruz qalan əzəli, əbədi yurd yerimiz Qarabağın taleyi onu narahat edir. Odu ki, əsgər yaşına çatıb 2000-ci ildə Milli Ordu sıralarına yola düşəndə məqamı gələn kimi yağı düşmənlə mübarizə meydanında sona qədər vuruşub qisas alacağına and içir.

Əsgər Nurlan Rəhimov müqəddəsliyinə tapındığı, hər qarış torpağını özünə əziz bildiyi doğma Azərbaycanın keşiyində döyüş bölgəsində durur. Cəsurluğu, qorxmazlığı, ən əsası isə yurdsəverliyi, vətənpərvərliyi onu əsgərlərin, zabitlərin gözündə ucaldır. Nurlan komandirlərin tapşırıqlarını vaxtında, yüksək keyfiyyətlə yerinə yetirir, təlimlərdə fərqlənir, hərbi sirlərinə mükəmməl yiyələnir, dığalarla döyüşə hazırlaşır. Beləcə layiqli bir övlad olaraq əsgər borcunu şərəflə verib Astaraya qayıdır. Düşməndən alacağı öcü qalır. Elə bu məqsədlə evdə qalmağı özünə sığışdırmır. Yenidə hərbi hissəyə qayıdır.

Belə ki, canına yağı dadanmış yurdumuzun çətin günündə öz yerini qaynar nöqtələrdə, odlu səngərlərdə görür. Çox keçir Azərbaycan ordusunun kiçik çavuşu Nurlan Rəhimov ən məsuliyyətli, peşəkar hərbiçilərdən seçilmir. Hələ müharibə başlamamış bir-neçə dəfə dığalarla üz-üzə gəlir, onların layiqli cəzasını verməklə iqlat qururlar və müqəddəs döyüş gününü səbirsizliklə gözləyir.

Nəhayət, 2020-ci il 27 sentyabrda düşməne dərin nifrət bəsləyən Nurlanın Vətən həsrətli arzusu reallaşır. İkinci Qarabağ müharibəsinin ilk anlardan qeyrətli, cəngavər Azərbaycan oğulları sırasında silaha sarılıb odun-alovun içinə girir. Birinci Füzulinin azadlığı uğrunda gedən şiddətli döyüşlərdə yağıya sözün əsl mənasında qan uddurur. Məhz Nail kimi oğlanların şücaəti, qüdrəti qarşısında sarsılan düşmən məğlub olur, Füzulidə Azərbaycanın üç rəngi qələbə bayrağı dalğalanır. Bu haqq savaşımızda qazanılan möhtəşəm uğur zəfərimizə gedən yolun başlanğıcını qoyur.

Ağır müharibə meydanlarında Vətən naminə ölümün gözüne dik baxan Vətən sevdalısının dığalarla son haqq-hesabı Xocavənd rayonunda olur. Qeyribərabər döyüşə qatılan Astara elinin qəhrəman şahini ermənilərin xeyli sayda canlı qüvvəsini, texnikasını məhv edir. Lakin özünü qəfil açılan güllədən qoruya bilmir. Şəhidlik zirvəsinə ucalmaqla cavan ömrünü cənindən artıq sevdiyi Vətənə qurban verməyi bacarır.

Şərəfli ölümü xalqına, millətinə başucalığı olan Nail Rəhimovun müharibədə göstərdiyi qəhrəmanlığını nəzərə alan dövlət onu “Vətən uğrunda”, Füzulinin və Xocavəndin azadlığına görə medallarına layiq görür.

Zəfər ORUCOĞLU,

Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

“Məşğulluq Mərkəzinin müdürü məni təhqir edir...”

Şəhid atası Etibar Bəkirov: “Mənim oğlum Vətən torpaqlarının azadlığı uğrunda döyüşən zaman Samir Nuriyev evində gizlənmişdi...”

Ucar rayonu, Bağırbəyli kənd sakini, şəhid atası Bəkirov Etibar Akif oğlu tərəfindən “Hürriyyət”in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Həmin məktubu olduğu kimi dərc edirik:

“Bildirirəm ki, oğlum Təbriz Bəkirov Vətən müharibəsində şəhid olub. Təbriz ali təhsilli idi, 3 dil bilirdi. O, Bakıda işləyib, ailənin dolanmasına yaxından köməklik göstərirdi.

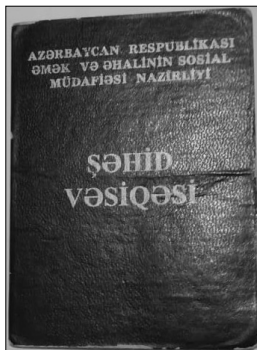
Təbriz şəhid olandan sonra ailəmizin dolanışığı çox ağırlaşdı.

Oğlum Təbriz şəhid olandan az sonra Ucar rayon Məşğulluq Mərkəzi tərəfindən mənə iki baş inək verdilər. Lakin həmin inəklər xəstə olduğu üçün, qısa müddət sonra tələf oldular, bu barədə akt tərtib edildi. Hətta inəklər o dərəcədə zəif idilər ki, gətirən gündən yatıb ayağa dura bilmədilər. Odu ki, oğlumun

yasına başım qarışdığı bir vaxtda tez-tələsik iki baş xəstə inəyi bizə verib aldadan vəzifəli şəxslərə ar olsun. İnəklər öldəndən sonra, mən və həyat yoldaşım işsiz kimi Məşğulluq Mərkəzində qeydiyyatdan alınmışıq. Sakini olduğum Bağırbəyli kəndində və ya Ucar şəhərində işlə təmin olunmaq üçün Ucar rayon Məşğulluq Mərkəzinə müraciət etmişəm. Ancaq indiyə qədər işlə təmin olunmamışam. Buna baxmayaraq, bizdən sonra Ucar rayonu Kommunal Müəssisələri Kombinatına bir neçə şəxs işə qəbul olunub. Hansı ki, biz şəhid ailəsi olduğumuz üçün, mən növbədənəknar işə qəbul olunmalı idim. Prezident İlham Əliyevin xüsusi tapşırığı var ki, şəhid ailələri və qazilər ilk olaraq növbədənəknar işlə təmin olunmalıdır.

19 sayılı Ərazi Məşğulluq Mərkəzinin müdürü Samir Nuriyevin qəbulunda olan zaman mənimlə çox kobud rəftar etdi. Dedi ki, vətəni qorumağa sənin oğlun gətirməli idi. Sənə iki baş inək verilib, qəbul etmişəm, indi sən işlə təmin edə bilmərik.

Mən Samir Nuriyevin bu sözlərindən çox məyus olub, stress keçirdim. Onun haqqında eşitmişdim ki, insanlarla kobud rəftar edir. Bunun əyani şahidi oldum. 19 sayılı Ərazi Məşğulluq Mərkəzi-

nin müdürü Samir Nuriyev və Ucar rayon Məşğulluq Mərkəzi əlbir olub mənə qarşı qanunsuzluq ediblər. Nəticədə də süründürməçiliyə məruz qalmışam.

Qeyd edirəm ki, qızım Pedaqoji Universitetdə oxuyur. Onun Bakı şəhərində yaşadığı evin kirayə və yemək pulunu güclə ödəyirik. Çıxılmaz vəziyyətdə qalmışıq. Məşğulluq Mərkəzi tərəfindən mənə

və tanıdığım bir neçə şəhid ailələrinə verilən inəklər xəstə olduğu üçün tez bir zamanda tələf oldular. Mənim oğlum Vətən torpaqlarının azadlığı uğrunda döyüşən zaman Samir Nuriyev evində gizlənmişdi. İndi isə məni ələ salıb təhqir edir.

Mətbuat vasitəsi ilə Prezident İlham Əliyevə, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya müraciət edib, çox-çox xahiş edirəm, şikayətimi obyektiv araşdırıb, mənim və həyat yoldaşımın işlə təmin olunmağımıza köməklik göstərsiniz”.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Son günlər ərzində baş verən hadisələrdən sonra qəti əminliklə demək olar ki, 10 noyabr 2020-ci il tarixdə Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin, həmçinin Ermənistan baş nazirinin imzaladığı bəyanata əsasən Qarabağda yerləşdirilən Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin sülhməramlı missiyasının fəaliyyətinə zidd addımlar atır və erməni separatçılarının müdafiəsi məqsədiylə əllərindən gələni edirlər. Bugünlərdə Azərbaycan mediasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti və "Azer-Gold" QSC-nin əməkdaşlarından ibarət təbii ehtiyatların qanunsuz istismarını araşdırmağa çalışan monitoring qrupunun Xocalıda Rusiya sülhməramlı kontingentinin rəhbərliyi ilə danışıqları işıqlandırmasına imkan verilməməsi də bunu sübut edən faktlardan biri kimi dəyərləndirilməlidir.

Dünən isə Azərbaycanın ekoloji sahə üzrə ixtisaslaşmış qeyri-hökumət təşkilatları "Ekoloji terrora son" şüarı altında, Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti nəzarəti altında olan faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarı əleyhinə Xankəndi-Laçın yolunda, rus sülhməramlılarının postu qarşısında etiraz aksiyası keçiriblər. Aksiya iştirakçıları sülhməramlıların komandanı, general-mayor Andrey Volkovun əraziyə gəlməsini tələb ediblər. Lakin Andrey Volkov etirazçıların tələbinə məhəl qoymayıb, hələ bu, azmış kimi əraziyə rus sülhməramlılarına dəstək üçün əlavə qüvvə də cəlb edilib.

"Rusiyaya verilən nota da onu göstərir ki, rəsmi Bakının sülhməramlılarla bağlı mövqeyi birmənalı olaraq onların çıxarılmasına hesablanıb"

Beləliklə, həm sözügedən mövzu, həm də Türkiyəli general-polkovnik Bəxtiyar Eysayın Azərbaycan müdafiə nazirinin müşaviri vəzifəsinə təyinat alması ilə bağlı mövqeyini "Hürriyyət"lə bölüşən Cənubi Qafqaz Təhlükəsizlik və Sülh İnstitutunun sədri, Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini, politoloq Məhəmməd Əsədullazadə hesab edir ki, gələn ilin yanvar ayından Azərbaycanın Laçın dəhlizində mini gömrük postunu quraq yola nəzarəti Rusiya sülhməramlı qüvvələrlə birgə nəzarət etməsi gözlənilir. Bununla bağlı Rusiya ilə danışıqların aparıldığını vurğulayan politoloq qeyd edib ki, Kremlin də öz şərtləri var: "Son hadisələr onu deməyə imkan verir ki, Azərbaycanın növbəti ildən məhz gücdən istifadə edərək Laçın dəhlizində nəzarət buraxılış məntəqəsini bərpa etməsi realla-

Qarabağda "sülhməram"

"Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin bağlanmasında əsas baryer Rusiyadır"

Məhəmməd Əsədullazadə:
"Azərbaycanla Rusiya arasında ciddi siyasi böhran yaşanacaq, lakin sonda Kremlin Bakının tələbləri ilə barışması gözlənilir"

şır. Rusiyaya verilən nota da onu göstərir ki, rəsmi Bakının sülhməramlılarla bağlı mövqeyi birmənalı olaraq onların çıxarılmasına hesablanıb".

"Rusiyanın əsas məqsədi Qarabağda mövqelərini möhkəmləndirmək və regiona üçüncü ölkələri buraxmamaq, strateji cəhətdən Azərbaycana təzyiq etməkdir"

Azərbaycanın Laçın dəhlizini yumuşaq güc vasitəsilə növbəti dəfə bağladığını qeyd edən Cənubi Qafqaz Təhlükəsizlik və Sülh İnstitutunun sədrinin fikrincə, ölkəmizin təbii sərvətlərinin qanunsuz istismarı və Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin buna şərait ay-

Nazim Cəfərsəy:
"Bakı İrəvanla müzakirələrdə Qarabağda yaşayacaq erməni qədr Azərbaycanlının da toplu şəkildə Zəngəzura qayıtmasını bir şərt kimi masaya qoymalıdır!"

ratması, rəsmi Bakını belə bir addım atmağa sövq edib: "Bu, Ermənistan və Rusiyaya növbəti mesajdır. Bu mesajdan nəticə çıxarılmırsa, onda növbəti dəfə yolu Azərbaycan əsgəri bağlayacaq. Onu da nəzərinizə çatdırım ki, rəsmi Bakı sülhməramlı qüvvələrinin fəaliyyəti ilə bağlı Rusiyaya nota təqdim edib. Moskva notadan nəticə çıxarmır və separatçıların qorunmasını həyata keçirməkdədir. Çünki Rusiyanın əsas məqsədi Qarabağda mövqelərini möhkəmləndirmək və regiona üçüncü ölkələri buraxmamaq, strateji cəhətdən Azərbaycana təzyiq etməkdir. Məhz bu səbəbdən də Rusiyanın Qarabağda möhkəmlənməsinə imkan verməməliyik. Hesab edirəm ki, Azər-

Turan Rzayev:
"Mövcud vəziyyət dəyişməyəcəyi təqdirdə 2023-cü ildə "Qisas" və ya Fərrux əməliyyatına bənzər formada hərbi əməliyyatların keçirilməsi mümkündür"

baycanla Rusiya arasında bu məsələdə ciddi siyasi böhran yaşanacaq. Lakin sonda Rusiyanın Azərbaycanın tələbləri ilə barışması gözlənilir".

Azərbaycanın ermənilərin reintegrasiyasında və Xankəndidə suverenliyin bərpasında qərarlı olduğunu deyən Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini bildirib ki, hazırda bunun qarşısını alan Rusiyadır: "Məhz Rusiya son aylarda separatçıların silahlandırılmasında, İrandan hərbi təlimatçıların Xankəndinə gətirilməsində mühüm rol oynayır. Odur ki, növbəti aylarda Azərbaycan Laçın dəhlizində gömrük postunun qurulmasını və silahlı erməni birləşmələrinin çıxarılmasını reallaşdırma bilər. ABŞ və Avropa İttifaqı bu proses-

Asif Nərimanlı:
"Şuşa yolunda keçirilən aksiya rusların "mülki təxribatına" qarşı mülki etiraz formasıdır və siyasi baxımdan ən doğru seçim hesab edilə bilər"

edir". Bakı ilə Vaşinqton arasında siyasi münasibətlərin yüksək səviyyədə qurulduğunu qeyd edən politoloqun sözlərinə görə, ABŞ-ın Xankəndi məsələsində hər hansı bir mənfi münasibət göstərməsi gözlənilmir.

"General-polkovnik Bəxtiyar Eysayın Azərbaycan müdafiə nazirinin müşaviri vəzifəsinə təyinatından sonra ordumuzun Türkiyə modelinə keçidində ümid edə bilərik"

Türkiyəli general-polkovnik Bəxtiyar Eysayın Azərbaycan müdafiə nazirinin müşaviri vəzifəsinə təyinat alması ilə bağlı məqama

də Azərbaycana siyasi dəstək verir. Çünki Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin bağlanmasında əsas baryer Moskvanın siyasətidir. Kreml Qarabağda möhkəmlənməsi ilə Ermənistanda siyasi proseslərə təsir

"Azərbaycan növbəti aylarda Laçın dəhlizində gömrük postunun qurulmasını və silahlı erməni birləşmələrinin çıxarılmasını reallaşdırma bilər"

gəlincə, Məhəmməd Əsədullazadənin qənaətinə, bundan sonra ordumuzun Türkiyə modelinə keçidinə ümid edə bilərik: "Bəxtiyar Paşa ikinci Qarabağ müharibəsində hərbi əməliyyatların uğurla həyata keçirilməsinin əsas komandiridir. Ordumuzun Türkiyə modelinə keçidi istiqamətində işlər iki ildir ləngiyir. Təbii ki, Rusiyaya bağlı qruplar buna imkan vermirdi. Prezident İlham Əliyevin bu istiqamətdə siyasətinin uğurla alınması, ordunun Türkiyə modelinə keçməsi üçün xüsusi olaraq Bəxtiyar paşanın müşavir təyin edilməsi sıradan bir təyinat deyil. Bəxtiyar Paşa prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan və dövlət başçısı İlham Əliyevə birbaşa çıxışa, o cümlədən qətiyyətli və ona təsir edəcək hər hansı bir qrupun üzərinə gedəcək cəsarətə malikdir. Odur ki, bundan sonra ordumuzun Türkiyə modelinə keçidinə ümid edə bilərik. Düşünürəm ki, bu islahatlar

də keçirilməsi nəzərdə tutulan Brüssel görüşünü məhz müsbət nəticə əldə olunmayacağına görə təxirə saldı".

Nikol Paşinyan yeni görüş üçün Tiflisi uyğun gördüyünü qeyd edən politoloq bildirib ki, bu, Azərbaycanın bir neçə ay əvvəl irəli sürdüyü təklifdir və Vaşinqton da bunu dəstəkləyib: "Tiflis görüşü Moskva və Brüsseldən fərqli olaraq daha müsbət atmosferdə keçə bilər. Prosesi ABŞ dəstəkləyir, demək, Vaşinqtondan Paşinyana ciddi təzyiqlər baş verib ki, o, Moskva deyil, Tiflis görüşündə maraqlıdır. Bu səbəbdən də Putinin əl-ayağa düşməsinə anlamaq olar".

"Bu dəfə səmimiyyət göstərmək sırası Ermənistan dövlətində və xalqındadır, lakin onların bunu qəbul etməsi real görünür"

tərəfi iki ciddi addım atdı. Birincisi, 10 dekabr tarixində faydalı qazıntıların qanunsuz istismar olunduğu əraziyə Azərbaycan nümayəndələrinin səfər etmək cəhdinə maneə törədilməsinə etiraz olaraq Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi Rusiyaya nota təqdim etdi. İkincisi, Laçın-Şuşa yolunun bir hissəsində azərbaycanlı aktivistlər və ekologiya üzrə qeyri-hökumət təşkilatları etiraz aksiyaları təşkil etdi. Bu, rəsmi Bakının son yumşaq xəbərdarlığıdır. İlin sonlarındakı erməni silahlıların terror təxribatları və qanunsuz fəaliyyət sonlanmasa, rəsmi Bakı daha ciddi addımlar ata bilər. Söhbət "Qisas" əməliyyatı və ya bu ilin mart ayında təşkil edilən Fərrux əməliyyatına bənzər növbəti prosesin icrasından gedir. Mövcud vəziyyət dəyişməyəcəyi təqdirdə 2023-cü ildə də bənzər formada hərbi əməliyyatların keçirilməsi mümkündür".

"Bu aksiya ümumilikdə Qarabağ iqtisadi rayonuna qayıdışın ciğirini da açır"

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı da qeyd edib ki, Şuşa ərazisində sülhməramlıların müvəqqəti nəzarət etdiyi yolda keçirilən etiraz aksiyası Rusiyanın başqa çıxış yolu qoymamasının nəticəsidir: "Azərbaycan öz suveren ərazisində ekoloji monitoring keçirmək məqsədilə sülhməramlılarla danışıqlar aparırdı və bir-birinin əksi olan iki hadisə baş verdi. Belə ki, nümayəndələrimiz monitoringə başlamaq üçün bölgəyə getdi, Vardanyan isə başının dəstəsi ilə prosesə mane oldu. Bu təsdiq edir ki, Azərbaycanın tələbi qarşısında "yox" deyə bilməyən ruslar "mülki təxribat"la qarşısını aldılar. Şuşa yolunda keçirilən aksiya bu kontekstdə "mülki təxribata" qarşı mülki etiraz formasıdır və siyasi baxımdan da ən doğru seçim hesab edilə bilər". Siyasi şərhçi əlavə edib ki, artıq sülhməramlıların - Rusiyanın qarşısında təkə diplomatlar və hərbiçilər yox, həm də praktiki olaraq xalq var: "Və bu aksiya ümumilikdə Qarabağ iqtisadi rayonuna qayıdışın ciğirini da açır. Mülki əhali Xankəndinə, Xocalıya, Xocavəndə yürüş edərsə, heç bir qüvvə qarşısını ala bilməyəcək".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

Naxçıvan Əlahiddə Ümumqoşun ordusunu da əhatə etməlidir. Çünki oradakı muxtar rəhbərlik ordunu Rusiya modeli ilə idarə edir". Politoloq əlavə edib ki, Bəxtiyar Eysayın təyinatı 90-cı illərin təyinatından fərqlidir, çünki bu dəfə proseslər birbaşa dövlət başçılarının nəzarətində olacaq: "Onu da qeyd etmək lazımdır ki, məhz Türkiyə modelində hərbi təlimlərinin nəticəsidir ki, bu gün Azərbaycan ordusu Qafqazda döyüş qabiliyyətli ordu olaraq keyfiyyət baxımından Rusiya və İran ordusundan da güclüdür".

"Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Tiflis görüşü Moskva və Brüsseldən fərqli olaraq daha müsbət atmosferdə keçə bilər"

Cənubi Qafqaz Təhlükəsizlik və Sülh İnstitutunun sədri onu da əlavə edib ki, Vladimir Putinin prezident İlham Əliyevə zəngi Azərbaycanın son günlər sülhməramlı qüvvələrlə bağlı Rusiyaya nota verməsi və Laçın yolunda yumşaq gücdən istifadə etməsi fonunda baş verib: "Putin telefon danışığında ənənəvi olaraq əldə olunan üçtərəfli razılaşmaların yerinə yetirilməsinin vacibliyini qeyd edib. Halbuki, Rusiya özü əldə olunmuş razılaşmaların icrasını əngəlləyən əsas tərəfdir. Qeyd edim ki, Moskva Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin növbəti görüşünün keçirilməsində maraqlıdır. Odur ki, Putinin prezident İlham Əliyevlə telefon danışığında Nikol Paşinyanla görüşün keçirilməsini təklif etməsi istisna deyil. Rusiya təşəbbüsün Vaşinqtonun əlinə keçməsi üçün bu görüşü təyin edir. Prezident İlham Əliyev belə bir görüşün müsbət sonluqla keçməsində maraqlıdır. Dekabrın 7-

Qafqaz Beynəlxalq Münasibətlər və Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (QAFSAM) sədr müavini, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Nazim Cəfərsoy isə son iki ildir müzakirələr prosesinin və Qarabağda baş verənlərin Azərbaycanla Ermənistan arasında əsas problemin həlli üçün iki yolun olduğunu göstərdiyi qənaətinə deyir: "Birincisi, Azərbaycan Ermənistanla müzakirələrdə Qarabağda yaşayacaq erməni qədər Azərbaycanlının da toplu şəkildə Zəngəzura qayıtmasını bir şərt kimi masaya qoymalıdır! Ya da Ermənistan bu şərti qəbul etməsə, o zaman tərəflər arasında imzalanaacaq sülh müqaviləsində Türkiyə ilə Yunanıstan arasında imzalanmış Lozan anlaşmasına bənzər əhali mübadiləsi mövzusu gündəmə gətirilməlidir. Əgər Ermənistan və ermənilər birinci təklifi qəbul etsələr, bu iki xalqın səmimi şəkildə bir arada yaşama iradəsinin konkret nümunəsi olacaq. Azərbaycan dövləti və xalqı son 30 ildir işğal prosesinə və yerli ermənilərin Azərbaycan əleydarı cinayətlərinə baxmayaraq, Qarabağda ermənilərin qalmasına rıza göstərərək və müharibədən sonra onlara "bərabər hüquqlu vətəndaşlıq" təklif edərək öz səmimiyyətini göstərüb. Buna görə də səmimiyyət göstər-

mək sırası Ermənistan dövlətində və xalqındadır".

Regionun müsbət gələcəyi üçün bu yolun ən doğru və ən faydalı olduğunu diqqətə çatdıran Nazim Cəfərsoy onu da qeyd edib ki, bugünkü Ermənistanın və ermənilərin bunu qəbul etməsi real görünür: "Əgər bunu qəbul etməsələr, o zaman əhali mübadilə-

Qafqaz Beynəlxalq Münasibətlər və Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (QAFSAM) sədr müavini, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Nazim Cəfərsoy isə son iki ildir müzakirələr prosesinin və Qarabağda baş verənlərin Azərbaycanla Ermənistan arasında əsas problemin həlli üçün iki yolun olduğunu göstərdiyi qənaətinə deyir: "Birincisi, Azərbaycan Ermənistanla müzakirələrdə Qarabağda yaşayacaq erməni qədər Azərbaycanlının da toplu şəkildə Zəngəzura qayıtmasını bir şərt kimi masaya qoymalıdır! Ya da Ermənistan bu şərti qəbul etməsə, o zaman tərəflər arasında imzalanaacaq sülh müqaviləsində Türkiyə ilə Yunanıstan arasında imzalanmış Lozan anlaşmasına bənzər əhali mübadiləsi mövzusu gündəmə gətirilməlidir. Əgər Ermənistan və ermənilər birinci təklifi qəbul etsələr, bu iki xalqın səmimi şəkildə bir arada yaşama iradəsinin konkret nümunəsi olacaq. Azərbaycan dövləti və xalqı son 30 ildir işğal prosesinə və yerli ermənilərin Azərbaycan əleydarı cinayətlərinə baxmayaraq, Qarabağda ermənilərin qalmasına rıza göstərərək və müharibədən sonra onlara "bərabər hüquqlu vətəndaşlıq" təklif edərək öz səmimiyyətini göstərüb. Buna görə də səmimiyyət göstər-

si ilə ən azından iki normal qonşu dövlət kimi yaşama imkanı olacaq. Mövcud hal və bunun dəyişik versiyalarında isə Qarabağda problemin həll olması və Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normallaşması müşkül görünür. Və bu mövzu tərəflər arasında gələcək illərdə də davamlı yaşanaacaq yeni münaqişələrə səbəbiyyət təşkil edəcək".

"İlin sonlarındakı erməni silahlıların terror təxribatları və qanunsuz fəaliyyət sonlanmasa, rəsmi Bakı daha ciddi addımlar ata bilər"

Laçın-Şuşa yolunda keçirilən etiraz aksiyasının dinc xarakterli olduğunu və heç bir gərginlik ehtiva etmədiyini vurğulayan siyasi şərhçi Turan Rzayev də bildirib ki, azərbaycanlıların etiraz aksiyaları keçirməsinə başlıca səbəb sülhməramlıların müvəqqəti məsuliyə-

Xəzər Universitetinin Psixologiya fakültəsinin tələbəsi Nərmən Quliyeva "Hürriyyət" in əməkdaşı ilə söhbətində stress və əsəbin insan orqanizminə təsirindən danışdı. O deyir ki, xüsusən də şəkər xəstələrinin stressdən uzaq durmaları vacibdir. Onun sözlərinə görə, bir çox insanların ötürü yavaşdığı şəkər xəstəliyi təkcə qida vasitələri ilə deyil, həmçinin stress və əsəb zamanı da normasından çıxıb bilər:

"Qanda şəkərin miqdarında yaranan disbalans orqanik problemlərə və psixoloji narahatlıqlara səbəb olur. Bir çox hallarda isə bu vəziyyətin əksi ilə qarşılaşıq. Müəyyən qrup orqanik və psixoloji narahatlıqlar qanda şəkərin miqdarının dəyişməsinə səbəb olur. Tədqiqatlar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, bir çox fiziki problemlərin yaranmasına səbəb nevroitik pozuntulardır. Psixiatrik və psixoloji problemlər zamanı yorğunluq, halsızlıq, baş ağrıları, əzələ ağrıları, mədə-bağırsaq problemləri, yuxu və qidalanma problemləri kimi orqanik şikayətlər müşahidə olunur".

N.Quliyevanın dediklərinə əsasən, psixiatrik simptomlar bilavasitə xəstəliklə əlaqədar bioloji dəyişikliklərə səbəb olur: "Serebrovaskulyar (beyin-damar) xəstəliklər, Parkinson, Multiple Skleroz kimi bəzi xəstəliklər depressiya və təşviş əlamətlərinə səbəb olan fizioloji dəyişiklərə gətirib çıxarır. Və ya xroniki xəstəliyin psixoloji stress faktoru olaraq təsir etdiyi psixoloji simptomlara səbəb olduğu düşünülür. Fiziki xəstəliyin ağrılığı, həyatı təhlükəsi və funksionallığı psixoloji simptomların yaranmasına təsir göstərir.

Şəkərli diabet zamanı xəstəliyin yaranması və ya ağırlıq dərəcəsinin artması, genetik və fiziki faktorlardan başqa psixoloji narahatlıqlardan və həyatı proseslərdən də asılıdır.

Şəkərli diabetdə xəstəliyə adaptasiya və emosional reaksiyalar yetkin yaşlı şəkərli diabetli insanların 20%-də psixiatrik narahatlıqların rast gəlinməsinə dair tədqiqatlar vardır. Həmin tədqiqatlara əsasən, bu psixiatrik pozuntular bir çox hallarda müəyyən edilir. Şəkərli diabetli olan insanlarda daha çox adaptasiya problemlərinə və emosional reaksiyalara rast gəlinir. Xəstəlik yarandıqdan sonra ortaya çıxan bu problemlər xəstəliyin ağırlıq dərəcəsinə, xəstənin şəxsiyyət tipinə əsasən dəyişir və müvafiq təşviş problemləri ilə birlikdə müşahidə olunur. Bu insanlarda tez-tez müşahidə olunan reaksiyalar aşağıdakılardır:

- **Özgüvənini və azadlığını itirmə qorxusu;**
- **Özünə nəzarəti itirmə qorxusu;**

Stress və əsəb bir çox xroniki xəstəliklərin güclənməsinə səbəb olur

Nərmən Quliyeva: "Depressiyanın fiziki xəstəliyin nəticəsində ortaya çıxdığı müəyyənləşdirilmişdir"

"Diabetli xəstələrdə müşahidə olunan psixoloji problemlər səbəbindən psixoterapevtik yardımın alınması mütləqdir. Bu zaman psixoterapevtik müdaxilələrdən, xüsusilə də, koqnitiv-bihevioral terapiyadan istifadə olunur. Psixoloji narahatlığın ağırlıq dərəcəsinə asılı olaraq psixoterapiya ilə yanaşı dərman terapiyası da tətbiq olunur..."

- **Orqanlarının zədələnməyindən qorxma;**
- **Ətrafının maraq və dəstəyini itirmə qorxusu;**
- **Cinsi isteksizliyin yaranma qorxusu;**
- **Keçmişdə etdiklərinə və ya edə bilmədiklərinə bağlı cəzalanma qorxusu;**
- **Xroniki xəstəliklə qarşılaşdığı üçün özgüvən probleminin yaranması;**
- **Xəstəliyə qarşı yaş reaksiyası, üsyan etmə, inkar, təşviş, depressiya və aqressiya;**

Diabet zamanı psixiatrik sindromlar və psixososial problemlər

N.Quliyeva deyir ki, diabetli pasiyentdə davranış, duyğu, düşünce və insanlararası münasi-

bətlərdə ortaya çıxan reaksiyalar pasiyent, ailə və müalicə komandası üçün müalicə müddətində çətinliklərə səbəb ola bilər. Psixoloji problemlər diabetin klinik tablosuna, yayılmasına və müalicənin gedişatına təsir göstərir: "Depressiyanın fiziki xəstəliyin nəticəsində ortaya çıxdığı və xüsusilə də yaşlı insanlarda depressiya riskinin daha çox olduğu müəyyən edilmişdir. Araşdırmalara əsasən, depressiyanın hipertoniya, ürək-damar xəstəlikləri, onkoloji xəstəliklər və diabet kimi xəstəliklər üçün başlanğıc faktor olduğu təsbit olunmuşdur. Diabet zamanı paralel şəkildə müşahidə olunan depressiyada motivasiyanın azalmasına bağlı olaraq pasiyentdə çəki artımının yaranmasının qarşısını almaq üçün istifadə olunan pəhriz və arıqlama texnikaları heç bir nəticə vermir.

Depressiyaya bağlı neyrohormonal və ya neurotransmitter səviyyəsindəki dəyişikliklər diabetin ağırlaşmasına səbəb olur. Diabetli qadınlarda kişilərə nisbətə depressiyanın yaranma faizi 2 dəfə çoxdur.

Əlamətləri aşağıdakılardır:
- **Heç bir şeydən zövq almama, maraqsızlıq və isteksizlik;**
- **Dəyərsizlik duyğusu, gühnahkarlıq hissi və cəzalandırılma düşüncəsi;**
- **Uğursuzluq və çarəsizlik düşüncələri;**
- **Təkrarlanan ölüm düşüncələri;**
- **Qorarsızlıq;**
- **Tez-tez ağlama;**

Təşviş pozuntuları

Nərmən Quliyeva bildirir ki, təşviş, qorxu, narahatlıqla yanaşı fizioloji, koqnitiv və bihevioral əlamətləri özündə birləşdirən psixoloji pozuntudur. Eqlonun təhlükədə olduğu hissi ilə ifadə olunan gərginlikdir: "Diabetli xəstələrin 40%-də təşviş pozuntularına rast gəlinir. Depressiyada olduğu kimi təşviş pozuntuları da qadınlarda kişilərə nisbətə daha çox müşahidə olunur. Xəstənin sosial həyatına təsir göstərməklə yanaşı xəstəliyin ağır-

lıq dərəcəsinin artmasına və müalicənin mənfi istiqamətdə inkişafına təsir göstərir.

Əlamətləri bunlardır:
- **Hədsiz dərəcədə narahatlıq və təşviş;**
- **Tez yorulma;**
- **Diqqəti toplama çətinliyi;**
- **Əzələ gərginliyi;**
- **Yuxu pozuntusu;**

Diabetli xəstə və ailəsi

N.Quliyeva bildirir ki, xroniki xəstəlik diaqnozunun qoyulması pasiyentdə olduğu kimi ailəsində də müxtəlif narahatlıqların ortaya çıxmasına səbəb olur: "Bu mərhələdə pasiyentlə ailəsi arasında müəyyən problemlər yaranıb, ailədaxili konfliktlər müşahidə olunur. Ailənin hədsiz dərəcə himayədar olması və ya hədsiz təzyiq göstərməsi xəstəliyin gedişatına və terapiya dövrünə mənfi təsir göstərə bilər. Buna görə də ailə üzvləri xəstəliklə bağlı məlumatlandırılmalı və müalicə müddətində bütün ailə üzvləri iştirak etməlidir. Xəstəliyin terapiyasına bu səbəbdən də tibbi yardımla yanaşı psixoloji yardım da mütləqdir. Psixoloji məsləhət prosesi xəstəliyin gedişatına və terapiya prosesinə müsbət təsir göstərir".

Dərman terapiyası və psixoterapiya

Nərmən Quliyeva dedi ki, diabetli xəstələrdə müşahidə olunan psixoloji problemlər səbəbindən psixoterapevtik yardımın alınması mütləqdir. Bu zaman psixoterapevtik müdaxilələrdən, xüsusilə də, koqnitiv-bihevioral terapiyadan istifadə olunur. Psixoloji narahatlığın ağırlıq dərəcəsinə asılı olaraq psixoterapiya ilə yanaşı dərman terapiyası da tətbiq olunur. Həmçinin terapiya müddətində psixoloq, endokrinoloq komanda şəklində birlikdə fəaliyyət göstərməli, intensiv şəkildə xəstəliklə bağlı konsilium aparmalıdır.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

P.S. Bu və digər xroniki xəstəliklərlə bağlı məarifləndirici yazılarımızı davam etdirəcəyik.

Türkiyəli professor Zakir Avşar terror təşkilatı PKK və onun törəmələri tərəfindən həyata keçirilən terror aktlarının beynəlxalq mətbuatda dərc olunması problemi ilə bağlı dəyərləndirmə aparıb. “Hürriyyət” həmin məqaləni oxucularına təqdim edir.

Müasir dünyada həqiqətə qarşı psixoloji (koqnitiv) savaşın geniş bir şəkildə tətbiq olunmağa başladığını, insanların gerçəklərlə bağlarının qoparıldığını, öz gözləri ilə gördüklerini, qulaqları ilə eşitdiklərini, bəzən isə hətta özlərinin içində olub yaşadıkları gerçəklərin belə, onlardan istənilmədiyi kimi qəbul etdiklərini əks etdirən mühitin yarandığını görürük.

Türkiyədə baş verən terror hadisələri dünyanın “saygın” media orqanları tərəfindən “terror” kontekstindən çıxarılaraq və oxucunu hadisənin mahiyyətindən uzaqlaşdıracaq şəkildə ictimaiyyətə çatdırılır.

Psixoloji müharibə nədir?

Psixoloji müharibənin nə olduğunu dedikdə, qarşılaşdığımız tərif belədir: Psixoloji müharibə şübhə toxumu səpmək, ziddiyyətli hekayələr yaymaq, fikirləri qütbləşdirmək, qrupları radikallaşdırmaq və onları cəmiyyəti çaşdıracaq və ya parçalayacaq hərəkətlərə sövq etməyə çalışmaq. Sosial media və ağıllı texnologiyaların geniş istifadə olunduğu ölkələr bu cür hücumlar qarşısında daha zəif durumdadırlar. Psixoloji savaşlarda məqsəddə çatmaq üçün saxta məlumatlara, xəbərlərə ehtiyac yoxdur. Faktları təhrif etməklə də müharibə aparıla bilər.

Terror aktının “terrorizm” kontekstindən çıxarılması problemi

Beynəlxalq hüquq normalarına uyğun və özünümüdafiə çərçivəsində həyata keçirilən əməliyyatlar qarşısında terror təşkilatına yönəlik ifrat reaksiya yalnız normallığın itirilməsi ilə izah edilə bilər.

PKK və ona bağlı qrupların İstanbula - Taksimdə həyata keçirdikləri terror aktına daxili və xarici yanaşmalar və ondan sonrakı mücadilə əməliyyatları məsələnin bir çox aspektlərdə, xüsusilə də “idrak savaş” çərçivəsində müzakirə edilməsinin zəruriliyini ortaya qoyur. Dünyanın istənilən yerində mülki əhəlinin sıx istifadə etdiyi bir ərazidə partlayan, ölüm və yaralanmalara səbəb olan bomba, törəmənin kimliyindən asılı olmayaraq, ilk növbədə “terror fəaliyyəti” kimi qeyd olunur. Xəbərlərin dilində və bədii ədəbiyyatda “terror fəaliyyəti” vurğusu üstünlük təşkil edir. Daha sonra bu terror fəaliyyəti ilə bağlı tapıntılar müzakirə olunur. Bunu kimin, hansı məqsədlə etdi-

Beynəlxalq mətbuatda psixoloji savaş və terror təşkilatı PKK

Psixoloji savaşlarda məqsəddə çatmaq üçün saxta məlumatlara, xəbərlərə ehtiyac yoxdur. Faktları təhrif etməklə də müharibə aparıla bilər...

yi barədə ictimaiyyətə məlumat verilir. Şübhəsiz ki, buradakı xəbərlər faktlar üzərində qurulmalıdır və faktlarla bağlı məlumat və dəlillər isə təhlükəsizlik qüvvələrinin fəaliyyəti ilə ortaya çıxır və məhz onların açıqlamaları nəticəsində ictimaiyyətə çatır. Xəbərlər faktlar üzərində qurulmayıbsa, bu dəfə müştəkkil bir strukturun burada təsirli olmaq üçün mediadan istifadə etdiyi güman edilir.

Qərb mediası terror təşkilatı PKK-PYD-YPG üzvü olan terrorçuları DEAŞ-la mübarizə üzərindən mifləşdirir

YPG üzvü olduğu təsbit edilən terrorçuların Taksimdə həyata keçirdikləri terror fəaliyyətindən sonra PKK terror təşkilatının Suriya uzantısı haqda bəzi mühüm media orqanlarının hadisələrə yanaşmaları və faktları bilərəkdən təhrif etmək cəhdləri Türkiyənin ilk dəfə üzləşdiyi üzücü durum sayıla bilməz. Türkiyədə baş verən terror hadisələri dünyanın “saygın” media orqanları tərəfindən ictimaiyyətə təqdim edilərək “terror” kontekstindən çıxarılıb, oxucunun diqqətini hadisənin mahiyyətindən yayındırır. Taksim hücumundan sonra “New York Times”-in türk turizmini açıq şəkildə hədəf alan xəbərləri və “Reuters”-in dezinformasiya cəhdi dediklərimizə yeganə nümunə sayıla bilməz. Sonradan Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 51-ci maddəsi çərçivəsində həyata ke-

çirilən “Pəncə Qılınc” əməliyyatına yanaşmaları da, terrora məruz qalan bir ölkənin dinc əhaliyə zərər vermədən böyük ehtiyatla terrorçuların üzərinə getməsi kimi deyil, təhrif edilərək “kürdlərə yönəlmiş” əməliyyat kimi çatdırılır.

Terror təşkilatı PKK-nın beynəlxalq mətbuatda yer alması

Müxtəlif ölkələrin media qurumlarında terrorizmlə bağlı anlayışların istifadəsi xarakterinə görə bir-birindən fərqlidir. Bu kontekstdə Qərb mediasının Türkiyənin həssas olduğu nöqtələrdə aldadıcı məzmunlar tirajladığını müşahidə etmək olar. Qərb mətbuatı xəbərlərdə terror təşkilatı PKK-dan bəhs edərkən, tez-tez “partizan”, “üsyancılar”, “döyüşçülər”, “müqavimətçilər”, “kürd döyüşçüləri”, hətta “azadlıq savaşçıları” kimi ifadələr işlədirlər. Xüsusilə terror təşkilatı YPG/PKK ilə bağlı xəbərlərdə son zamanlar Avropa və ABŞ mediasının neytrallığını itirdiyi haqda çoxsaylı nümunələr var. Qərb mediasının Türkiyəyə qarşı mövqe sərgiləməsinin mənşəyi çox uzaqlara gedib çıxır. Bu mövqenin iqtisadi, siyasi, dini və tarixi kökləri var. Beynəlxalq hüquq normalarına uyğun və özünümüdafiə çərçivəsində həyata keçirilən əməliyyatlar qarşısında terror təşkilatına yönəlik bu cür reaksiya ancaq normallığın itirilməsi ilə izah edilə bilər.

Qərb mediası bir dəfə də olsun PKK və onun Suriya uzantısı

PYD-YPG-nin 10-15 yaşlı uşaqları zorla ailələrindən ayırdığını, onları orduya cəlb edib radikallaşdırdığını qeyd etməyib. Onlar PKK-nın zəbt etdiyi bölgələrdə demoqrafik quruluşu dəyişdirərək yüz minlərlə kürd və ərəbi deportasiya etdiyi və bu insanların əksəriyyətinin Türkiyədə qaçqın həyatı yaşadığı barədə məlumatları heç vaxt çatdırmayıb. Həmçinin, mülki evlərin və əkin sahələrinin terrorçular tərəfindən dağıdıldığını və fermerlərin heyvanlarının zorla müsadirə edildiyini qeyd etməyiblər. Nəticədə Qərb mediası terror təşkilatı PKK-PYD-YPG-li terrorçuları DEAŞ-la mübarizə vasitəsilə öz xəbər təqdimatlarında mifləşdiriblər.

Xatırladaq ki, Türkiyədə 15 iyul dövlət çevrilişi cəhdi ilə bağlı xarici mətbuat subyektlərinin necə davrandığına nəzər saldıqda, çevriliş cəhdini və həyatını itirən insanları arxa plana keçirən, obyektivlik və düzgün xəbərçilik prinsipləri ilə uzlaşması mümkün olmayan bir yayın siyasəti müşahidə edilirdi.

Nəticə etibarilə Türkiyəyə qarşı terror xəbərlərinin təqdimatında çoxtərəfli münasibətin olduğu, hətta məsələnin psixoloji savaş həddinə çatdırıldığı verdiyimiz nümunələrdən açıq şəkildə görünür.

Məsuliyyətli və dəqiq jurnalistika

Təbii ki, medianı radikal sse-narilər hazırlayan terrorçular yönləndirməməli, jurnalistlər “haki-

miyyətin ağzı” kimi çıxış etməməli, terror hadisələrini təqdim edərkən etik dəyərlərə, xüsusilə də faktlara fikir verməli, ədəbi-bədii hadisələr diqqət mərkəzində saxlanılmalı, özəlliklə terror aktları nəticəsində mövcud demokratik sistemin zədələndiyi xəbəri ictimaiyyətə çatdırılmalıdır.

Terrorla bağlı məsuliyyətli və dəqiq məlumat vermək istisnasız olaraq bütün xəbər qurumlarından gözlənilən ən fundamental dəyərlərdəndir. Mətbuatın dərc etdiyi xəbərlərdə təhlükəli vəziyyətlərdə ictimaiyyətin özünü necə aparmalı olduğunu çatdırmaq da faydalı olardı. Buna görə də terror hadisələri ilə bağlı xəbərlərin təqdimatında mətbuatın eskalasiyaya səbəb ola biləcək, terroristlərə təsir və ya xəbər almağa imkan yarada biləcək təfərrüatların təqdimatını gecikdirməsi və ya təxirə salması; hadisənin obyektiv xəbər dəyərinə mütənasib şəkildə tam olaraq təqdim edilməsi;

çox böyük təqdimatdan və reklamdan qaçaraq əsassız şayiələr və ya ölənlərin sayı barədə məlumat verməmək faydalı olardı. Əks halda, oxşar hərəkətlərə meyilli olan insanları həvəsləndirəcək və ya dövlətin həll planını ortaya qoyaraq terrorçuların tədbir görməsinə şərait yaradacaq.

Jurnalistlərin danışıqların bir hissəsi və ya tərəfi olmaqdan çəkinmələri; medianın digər xəbər təşkilatları və hüquqi qurumlarla birgə öz mətbuat fondunu yaratmaq istəyi; xəbər mediasının terrorizmi yüksək riskli və müvəffəqiyyət ehtimalı az olan bir davranış kimi vurğulanması; terror hadisələrinə məhəl qoymamaqla bərabər, sorğuların qanuni əsaslarla bildirilməsinin zəruriliyi ilə bağlı ictimaiyyəti maarifləndirmək də eyni dərəcədə vacibdir.

Medianın zorakılığı estetikləşdirən və normallaşdırın yayım anlayışından imtina etməsi vacibdir. Bu tip yayım problemlərin kobud güc və fərdi qəhrəmanlıqla həll oluna biləcəyi illüziyası yaradır. Dezinformasiya və manipulyasiya xəbər dilinin yaradılması prosesində ən böyük təhlükələrdəndir. Terror xəbərlərindəki etik pozuntulara hər gün bir yenisinin əlavə olduğunu desək, mübaligə olmaz. Bu etik pozuntularla yanaşı, yeni media nizamı nəticəsində terrorçuların idarə etdiyi media qurumlarının mövcudluğu da yeni problemlər gətirir. Terrorla bağlı milli və beynəlxalq mətbuat təşkilatları üçün məcburi olan universal etik qaydaların yaradılmasına ehtiyac var. Bu kontekstdə geniş tərkibli seminarlar faydalı ola bilər.

Zakir AVŞAR,
Professor, Ankara Hacı Bayram Vəli Universitetinin Ünsiyyət Fakültəsinin dekanı

Nəsrəddin Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasında Astrofizika və ulduz astronomiyası ixtisası üzrə dissertasiya müdafiə etmiş, fizika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Yanoş Mahmud oğlu Məhərrəmov tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına məktub daxil olub. Müəllif dissertant Cənnəmməd Nizam oğlu Rüstəmovun doktorluq dissertasiyası mövzusunda təqdim etdiyi avtoreferata verilən ilkin rəylə bağlı ŞAR-ın nəzdində yaradılmış Birdəfəlik Dissertasiya Şurasına müraciət edib. Müəllifin yazısını olduğu kimi dərc edirik:

İddiaçı C.N.Rüstəmovun "Təkamülün müxtəlif mərhələlərində olan massiv sıx qoşa sistemlərin spektral və fotometrik xüsusiyyətləri" mövzusunda təqdim etdiyi doktorluq dissertasiyası işinin üçüncü "avtoreferat"ında müdafiəyə çıxarılan müddəalarda, elmi yeniliklərdə və iş üzrə əsas nəticələrdə - ciddi nöqsanların, kobud səhvlərin, saxtakarlıqların və plagiatların bir qismi aşağıdakılardır:

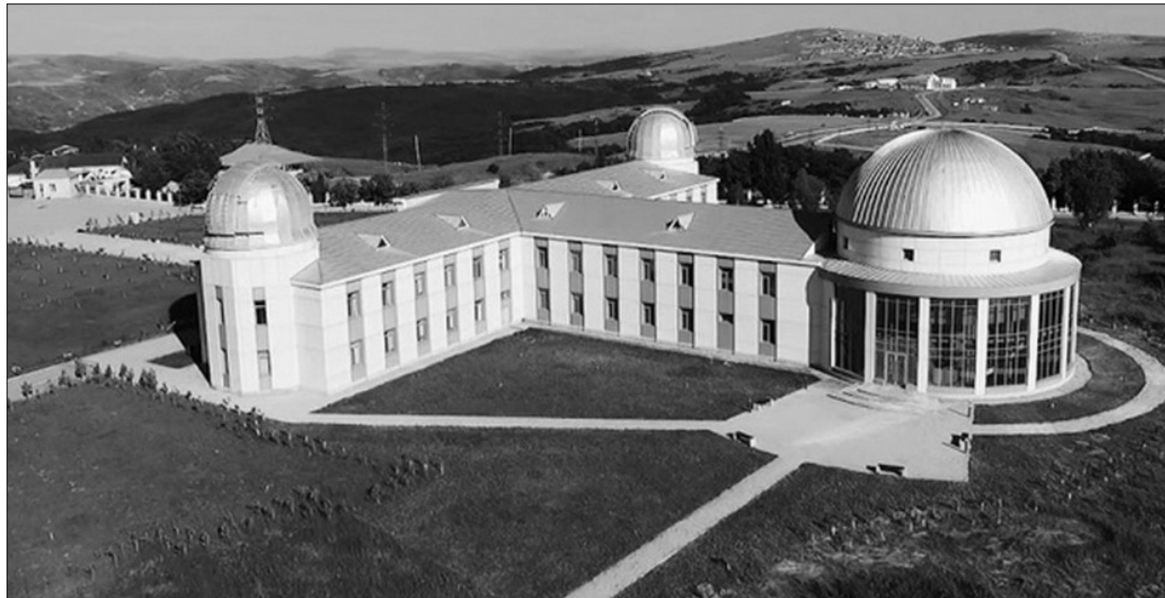
(Əvvəli ötən sayımızda)

Əvvəla b Lyr ulduzu üçün orbital periodun $P=12,9414$ gün olmasını iddiaçının istinad etdiyi kimi Zhao.M və başqaları (Zhao.M et al. "First resolved images of the eclipsing and interacting binary b Lyrae", The Astrophys. Journal. 2008, 684, p. L95-L98) deyil, H.Ak və başqaları (H.Ak et al. "New findings supporting the presence of a thick disc and bipolar jets in the ? Lyrae system", 2007, Astronomy and Astrophysics, 463, p. 233-241) tapmışdır.

Tövsiyyə edirəm ki, iddiaçı C.N.Rüstəmov - H.Ak və başqalarının 2007-ci ildə nəşr etdirdiyi məqaləni oxusun və dərk edib öyrənsin ki, b Lyr ulduzu üçün tapılmış $P=12,9414$ günlük orbital period - həmin müəlliflərin həmin ulduzu müşahidə etdiyi tarixə aiddir. Onlar öz məqaləsində bu ulduzun 1991-2003-cü illərdə alınmış spektrlərinə istifadə ediblər və tapılmış $P=12,9414$ günlük period isə hamı tərəfindən qəbul edilməklə sözügedən ulduzun 1991-2003-cü illərdən hansısa bir müşahidə ilinə uyğun qiymətdir. Bunu dəqiqləşdirmək lazımdır. Həmin epoxadan etibarən $P=12,9414$ günlük period başlanğıc qiymət götürülür.

İddiaçının da plagiatı yol verməklə yazdığı kimi hər il b Lyr ulduzunun periodu 19 saniyə artır axı... Göründüyü kimi iddiaçı C.N.Rüstəmov avtoreferatının 22-ci səhifəsində yazıb ki, bu ulduzun spektral müşahidələrini 2016-cı ildə aparmışdır. Ona görə də plagiatı və saxtakarlığı yol verilməklə yazılmış bu avtoreferatda qeyd olunduğu kimi b Lyr ulduzunun iddiaçının 2016-cı ildəki müşahidəsinə uyğun orbital periodun qiyməti çox illər öncə tapılmış qiymətlə üst-üstə düşə bilməz. Bəs hər il 19 saniyə artımlar hara getdi...???

İddiaçıya tövsiyyə edirəm ki, M.Broz və başqalarının (M.Broz et

Daha bir biabırçı doktorluq dissertasiyası...

al, A&A 645, A51 2021) məqaləsini də oxusun. Orada girişdə yazılıb ki, 2013-cü ildə artıq b Lyr ulduzunun orbital periodunun qiyməti $P=12,9427$ gün olub - başlanğıc epoxa yuxarıda qeyd etdiyim kimi H.Ak və başqalarının 2007-ci ildəki nəşr etdirdiyi məqalədəki $P=12,9414$ gün götürülməklə.

İndi belə halda b Lyr ulduzunun orbital periodu üçün iddiaçının 2016-cı ilə uyğun tapdığı qiymət çox illər əvvəl tapılmış $P=12,9414$ gün ola bilməz axı...? Bu həm saxtakarlıq, həm də kobud səhvdir. Amma bu saxtakarlıq və kobud səhvlər iddiaçının hərisliklə plagiatı yol verməsindən irəli gəlir.

Digər "Rəyçi"lər, "Opponent"lər və BED 3.05 Birdəfəlik Müdafiə Şurasının üzvləri çox savadsız olduqlarından bunu başa düşməyiblər.

1) YEDDİNCİ MÜDDƏA: b Lyr ulduzunun ikinci komponentini əhatə edən diskdə iki isti ləkənin olması göstərən əlavə müşahidə faktının aşkar edilməsi.

RƏYÇİNİN XÜSUSİ ƏSASLANDIRILMIŞ İRADI: Əvvəla müşahidə faktı müddəa deyil. Amma iddiaçının bu yazılarının özü də plagiatdır. Aşağıdakı jurnalda məqalədən fraqmenti təqdim edirəm.

Monthly Notices of the Royal Astronomical Society, Volume 432, Issue 1, p.799-809

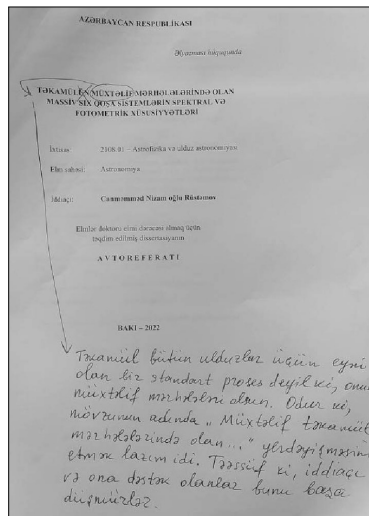
June 2013

Mennickent, R.

E.

<<https://ui.adsabs.harvard.edu/search/q=author:%22Mennickent%2C%20R.%20E.%22&sort=date%20desc,%20bibcode%20desc>>, Djurareviq, G. <<https://ui.adsabs.harvard.edu/search/q=author:%22Djura%C5%A1evi%C4%87%2C%20G.%22&sort=date%20desc,%20bibcode%20desc>> "On the accretion disc and evolutionary stage of ? Lyrae"

Abstract: g The light-curve model is significantly better with two bright regions in the disc rim with temperatures 10 and 20 per cent higher than the disc outer edge

temperature. We compare our results with earlier studies of this interacting binary.

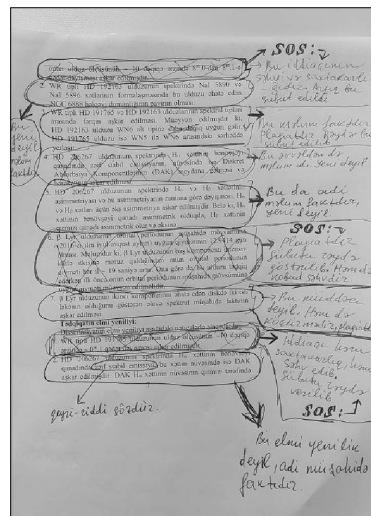
Göründüyü kimi, b Lyr ulduzunun ikinci komponenti əhatə edən diskdə iki isti ləkənin aşkar edilməsi əvvəllər (2013-cü il) başqaları tərəfindən müəyyən edilmişdir - C.N.Rüstəmov isə bu ulduzu 2016-cı ildə müşahidə etməyə başlamış və plagiatı yol vermişdir.

İddiaçının təqdim etdiyi bu 3-cü avtoreferat əvvəlki avtoreferatlarından daha pisdır. Avtoreferatdakı ciddi nöqsanları və qüsurları düzəltmək qeyri-mümkündür. Bu avtoreferatda 50-dən çox orfoqrafik səhv, bağay, sözlərin, çoxsaylı günlük doğuran yazıların olması da öz yerində.

İddiaçının təqdim etdiyi bu 3-cü avtoreferatda ELMİ YENİLİK VƏ NƏTİCƏLƏR bölmələrində yazılanlar - cümlələrin sözlərini və formalarını dəyişməklə MÜDAFİƏYƏ ÇIXARILAN ƏSAS MÜDDƏALAR bölməsində yazılanların təkrarıdır.

NƏTİCƏLƏR bölməsinin 7-ci punktunda LZ Cep ulduzuna dair yazılmış söz və ifadələr iddiaçının əvvəlki avtoreferatlarında yoxdur. Odur ki, bu "nəticə" ŞAR-da heç bir müzakirədən keçməmişdir.

İddiaçının daha bir kobud nöqsanı onun avtoreferatda 6-cı fəsilə

əlavə etməsidir. Bu 3-cü avtoreferatdan görünür ki, 6-cı fəsilə - iddiaçının 1-ci və 2-ci avtoreferatında olduğu kimi "Spiral Qalaktikaların quruluşunun mənşəyi və xüsusiyyətlərinə" dair fərziyyələr, iddiaçının əsaslandırılmamış "orijinal fikirləri" yazılmış və başqalarından köçürülmüş düstür və formullar, nəticələr qeyd olunmuşdur.

RƏYÇİNİN CİDDİ İRADI: Aşkar görünür ki, iddiaçı 6-cı fəsilə uydurduğu fərziyyələri və "orijinal fikirləri" müdafiəyə çıxarılan əsas müddəalara, elmi yeniliyə və işin əsas nəticələrinə daxil etməyib. Belə halda həmin uydurmaları "dissertasiya"nın mətninə və avtoreferatda qətiyyən daxil etmək olmaz. İddiaçının belə əməli o demək olur ki, "dissertasiya" cizmaqarasının həcm planını doldurmaq məqsədilə o belə çirkin iş tutub. Bu isə yolverilməzdir. "Dissertasiya"nın və "avtoreferat"ın bütün mətnindən heç nəyə yaramayan 6-cı fəsil tam çıxarılmalıdır. Bizdə rəsmi məlumat var ki, hətta xaricdən olan rəyçilər də 6-cı fəsilin mətnindən tamamilə çıxarılmasını tövsiyyə ediblər. Amma iddiaçı C.N.Rüstəmov bütün tövsiyyələrə qarşı əsassız inadkarlıq edib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 11 iyun tarixli

728 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Elmi dərəcələr verilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"-nin 3.2-ci bəndində deyilir: Elmlər doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya iddiaçının müstəqil elmi işi olaraq, aşağıdakı tələblərdən birinə cavab verməlidir:

3.2.1. dissertasiya işi böyük əhəmiyyət kəsb edən yeni elmi problemin həllini təmin etməlidir;

3.2.2. dissertasiya işində müvafiq elm sahəsinin perspektiv inkişafı üçün mühüm elmi nailiyyət hesab edilə bilən əsaslandırılmış yeni nəzəri müddəalar irəli sürülməli və işlənilib hazırlanmalıdır;

3.2.3. elmi-texniki tərəqqini sürətləndirməyə əhəmiyyətli töhfə verən, texniki-iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış yeni texniki və texnoloji işləmələrin həlli verilməlidir.

Hazırkı rüsvayçı və biabırçı "dissertasiya işi" və onun "avtoreferatı" yuxarıda Əsasnamədə göstərilən tələblərdən heç birinə cavab verməyir. Belə ki, bu "dissertasiya" yeni elmi problemin həllini təmin etmir, burada astronomiya elminin inkişafı üçün mühüm elmi nailiyyət hesab edilə bilən əsaslandırılmış yeni nəzəri müddəalar irəli sürülməmiş və işlənilib hazırlanmamışdır və o cümlədən elmi-texniki tərəqqini sürətləndirməyə töhfə verən, texniki-iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış yeni texniki və texnoloji işləmələrin həlli verilməmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 11 iyun tarixli 728 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Elmi dərəcələr verilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"-nin 4.13-cü bəndində deyilir: Bu Əsasnamənin 4.11-ci və 4.12-ci bəndlərinin tələbləri pozulduğu halda dissertasiya şuralarının və onların nəzdində yaradılan elmi seminarların sədrələrinə və üzvlərinə, elmi rəhbərlərə (elmi məsləhətçilərə), rəsmi opponentlərə Komissiya bu barədə rəsmi xəbərdarlıq edir.

Bildiririk ki, biz bu Əsasnamənin 4.11-ci və 4.12-ci bəndlərinin tələblərinin kobud şəkildə pozulduğunu aşkar etdik və bununla bağlı Ali Attestasiya Komissiyasına rəsmi ərizələr göndərdik. Lakin həmin Əsasnamənin 4.13-cü bəndində göstəriləndiyi kimi Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən hər hansı rəsmi xəbərdarlığı görmədik.

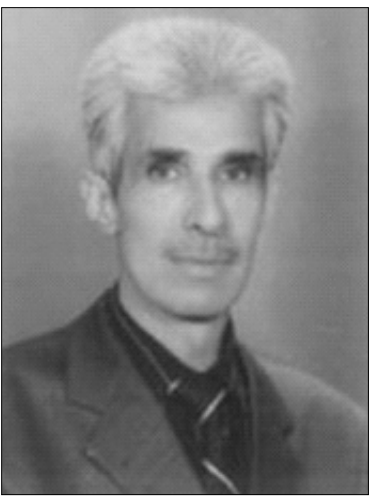
İddiaçının AVTOREFERATININ BİR NÜSXƏSİNİ DƏ SİZƏ GÖNDƏRİRİK. BAXIN: PLAGIAT, KÖÇÜRMƏLƏRİ, ÇOXSAĞLI BIABIRÇI NÖQSANLARI, SƏHV VƏ SAXTAKARLIQLARI ÖZÜNÜZ GÖRƏCƏKSİNİZ. BELƏ RÜSVAYÇILIĞI DA MÜDAFİƏ EDƏRLƏRİMİ?...

Aşkardır ki, ŞAR-ın nəzdində formalaşdırılmış BED 3.05 Birdəfəlik Dissertasiya Şurası fırıldaqçılardan ibarət olmaqla qeyd olunmuş biabırçı "dissertasiya"ların təsdiqi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu təkcə ŞAR-ın rəhbərliyinin yox, həm də Azərbaycan Prezidenti Yanında Ali Attestasiya Komissiyasının korruptsiya hüquqpozması ilə məşğul olması deməkdir.

Yekunda hesab edirik ki, əgər iddiaçı C.N.Rüstəmov ixtisası üzrə gələcəkdə yeni elmi nəticələr əldə edərsə, onu müdafiəyə təqdim edə bilər. Amma hazırkı biabırçı iş plagiat və köçürmələrdən, düzəldilməsi mümkün olmayan çoxsaylı ciddi nöqsanlardan, səhvlərdən və saxtakarlıqlardan ibarət olduğundan o qətiyyən müdafiəyə təqdim oluna bilməz. Belə müdafiə dərhal ləğv edilməlidir. Yoxsa ki, bu da tezliklə bütün sosial şəbəkələrə yayılmaqla ictimailəşdiriləcəkdir.

Yanoş MƏHƏRRƏMOV

Məzhəb və təriqət mənsubları tarix boyu əhalinin iqtisadi-siyasi problemlərindən yararlanıb öz ideyalarını əhali arasında yaymağa çalışmış, tərəfdarlarını məqsədyönlü şəkildə həmin istiqamətə yönləndirmişlər. Bu baxımdan Teymurilər xanədanlığı zamanında təşəkkül tapıb böyük bir sürətlə yayılan hürufilik hərəkatı da istisna deyildir. Hürufilər batini və zahiri bütünlüyə çox diqqət edir, davranışlarında ciddiyyətlərini qoruyur və xarizmatik görünməyə çalışırdılar. “İnsan bütün varlıqların əsrəfidir” düşüncəsinə sarsılmaz inam bəslədiklərindən mümkün qədər qüsursuz olmağa, forma və məzmun vəhdətindən qopmamağa üstünlük verirdilər.

Ramazan SİRACOĞLU

Tarixi mənbələr göstərir ki, XIV əsrin 80-ci illərində Bakı şəhəri hürufiliyin geniş yayıldığı məkana çevrilmişdi. Fəzlullah Nəimini Bakıya gətirən başlıca səbəb də məhz bu amil idi. Nəsimi təxminən 16-17 yaşlarında Bakıda Nəimi ilə tanış olanda Fəzlullah 50-ni haqlamaqdaydı. Nəiminin şövq ilə şeir söyləməsi, bəlağətli rəvan və təsirli nitqi onu dinləyənləri, o cümlədən gənc Nəsimi heyran eləmişdi. O zamanlar dost-tanışları bu gənci hələ əsl adıyla- Əli kimi tanıyırdılar. Ona “Seyyid” adını Nəimi əlavə etmiş, gənc Əli də heyran olduğu ustadın təxəllüsünə uyğun olaraq özünə Nəsimi təxəllüsünü götürmüşdü.

Nəiminin sözlərinə görə, ALLAH bütün adları Adəmə öyrətdiyi, onu bütün canlılardan üstün yaratdığı üçün, mələklər və şeytan insan qarşısında həmişə acizdir. Nəimi iddia edirdi ki, Bəqərə surəsinin 30-cu ayəsində ALLAH bütün mələklərə “İnni cailu fi-l ardi xəlifədən - Mən Yer üzərində bir xəlifə yaradacağam” buyurduğu üçün və həmin surənin 31-ci ayəsində - “Və əlləmə Adəmə-l-əsməə kulləha - Və Adəmə bütün adları öyrətdi”- bəyan edildiyinə görə, İnsanın özü ən böyük dəyərdir. Nəimi böyük bir ustalıqla gənc Nəsiminin təsəvvürlərində insanı ucaltmışdı. Nəimi öz müridlərini inandırmışdı ki, insanın sifətində açıq-aşkar ALLAH sözü yazılıb: burun “əlif” həfəfidir, burun pərləri “lam”, gözlər isə “hə”dir.

İMADƏDDİN NƏSİMİ

Nəsiminin başqa şairin şeirinə ehtiyacı yoxdur

Onun məntiqinə görə, mələklər sadəcə öyədilənləri bilirlər, insan isə həm də özü öyrənib özünü təkmilləşdirmə qabiliyyətindədir. Mələklər də özlərinin məhdud bilik sahibi olduqlarının fərqindədirlər. Nəimi öz iddialarını doğrulamaq üçün yenə də Qurani-kərimə istinad etmişdi: - “Qalu lə ilmə ləna illa ma əlləmtəna- Dedilər sən bizə öytədiyindən başqa bir biliyimiz yoxdur” (Bəqərə, 32). İnsan özü bir kiçik aləmdir (aləmi- səgər), insanın üzü ilahi kitabdır, əslində, insan “ALLAHın danışan kitabıdır” (Kitabullahi natiq). Hürufilərdən başqa heç kim bu həqiqəti bilmir. Hürufilər səbr və əzmlə bu həqiqəti insanlara izah etməlidir. Gənc Nəsimi böyük maraq və heyretlə Nəimini dinləmişdi:

**Ərş üstündə mələklərlə hər gecə “yahu” söyləyəm
Sufi olanlar “la” deyər, mənə “illahu” söyləyəm.
Mən bayquyam, divanəyəm, yüz şəhərlilik viranəyəm
Qıy vuraram saraylarda, şah tacında “qu” söyləyəm.
Mənim yanımda Qazi kim?
Müfti neylər dərgahımda?
Göz olmasan məkanımdan hökm ilə “yarğu” söyləyəm.
Ey karvan, ey sarıban, gecə oğrusu deyiləm
Pəhləvanam əldə qılinc, sözü “rubəru” söyləyəm.**

Nəiminin söylədiyi fikirlər Nəsimini bütün günü düşündürmüşdü: Aləm üç mərhələyə bölünür- 1-ci mərhələ nübubuvvət mərhələsidir, Adəmlə başlamış, Həzrəti-Mühəmməd əleyhüssalamla tamamlanmışdır; 2-ci mərhələ imametdir, Əmir-əl möminin Həzrət Əli ibn Əbu Taliblə başlamış on birinci imam Həsən Əsgəri ilə tamamlanmışdır; üçüncü mərhələ uluhiyyət mərhələsidir ki, Fəzlullah Nəimi ilə başlayır. Nəimi sözarası əlavə etmişdi ki, Mehdi Sahibi-əz-Zaman elə onun özüdür.

Nəsimi ertəsi gün utancaq bir tərzdə yenəcə yazdığı şeiri Nəimi-yə təqdim etmişdi:

**Dinin günəşi, dünyada imamın əfəndi,
Alimlər ümidi, məhi-tabanım əfəndi.
Könlüm, gözümlün nuru, vücudumda həyatım,
Hər dəm damarımda yeriyən qanım əfəndi...
Bağım, İrəhim, rövzə ilə huri-cinanım,
Bülbüllər üçün təzə gülüstanım əfəndi.
Kanim, güharım, mədəni-yaquti-rəvanım,
Qıymətli olan lə'li-bədəxşanım əfəndi.**

Nəimi bu gənc şirvanlı balasının istedadı qarşısında heyretini gizləyə bilməmişdi: “Ustadına bərəkəllah! Sən yaxın gələcəkdə hürufilərin əmiri olacaqsan”. Həqiqətən də, çox qısa bir zaman içində Nəsimi öz qabiliyyəti və şəxsiyyəti sayəsində Nəiminin ətrafında olan bütün müridlərini, o cümlədən, Əliyü' əla kimi məşhurlaşmış Əbu'l Həsən İsfahanini, Nəiminin ən yaxını sayılan İzzəddin Əbdülməcidi, Kamal Haşimi və Mahmud kimi tələbələrini ötüb keçmişdi. Tərəddüdsüz qeyd etmək lazımdır ki, türk, ərəb və fars ədəbiyyatında Hürufi məzmunlu şeirlər yazmış heç bir şair- Gülşəni, Nədimi, Ərşi, Muhiti, Kəlimi, Niyazi Misri, Gül Baba, Qasım Ənvar və başqaları heç vaxt Nəsimi səviyyəsinə yüksələ bilməmişlər. Ən yaxşı halda, onlar Nəsimini zəif şəkildə təqlid etmişlər.

Nəsimi öz ustadı Fəzlullah Nəimindən öyrəndiklərini az sonra Mənsur Həllacın fikirləri əsasında dərinləşdirmişdi. Taleyin işi qərbdə: Nəimini hürufiliyə görə, onun tələbəsi Nəsimini isə Mənsur Həllacın fikirlərinin təbliğinə görə ittiham edib qətlə fərman vermişdilər:

**Çün Haqq üzünə tam yazmış bütün Quranın əslini
Xub çöhrəsi müşəfdürür, xətti onun tərcümanı.**

Haqqında bir-birinə zidd xəbərlər söylənilən, təvəllüd və və-

fatı haqqında müxtəlif mənbələrdə fərqli tarixlər təsbit olunmuş Nəsimi qısa zaman içində Azərbaycanda çox məşhurlaşmışdı. İnsanlara azadlıq və ədalət təbliğ edən hürufiləri Teymurilər öz xanədanlıqları üçün böyük təhlükə mənbəyi olaraq görürdülər. Teymurilərin müşahidəsinə görə, hürufilər başqa dərvişlərdən fərqli idilər, vird oxumur, zikr etmədilər. Əlincə qalasını özlərinin həcc yeri adlandırması, onun ətrafına dövrə vurmağı özlərinə borc bilmələri, hər səhər “Baba” adlandırdıqları təriqət başçısını ziyarət etmələri, dini mətnləri öz tərzlərində “təvil” adlanan üsulla açıqlamaları, həfləri gizli mənalara dərk etmək vəsiyyəti saymaları Teymuri xanədanlığını ciddi endişələndirirdi. Buxara ilahiyyatçıları (fəqihləri) Nəsiminin bu beytini yanlış şərh edərək Əmir Teymuru qəzəbləndirməyi bacarmışdılar:

(Yarın alın Lövə-əl-məhfuz, çöhrəsi Quran ayəsidir, “Qəsas” surəsinin 88-ci ayəsindəki “Onun özündən başqa hər şey yox olacaqdır” hökmü, şübhəsiz ki, dostun üzünə görədir.)

Miransah atası Əmir Teymurun israrı ilə bir qrup üləmanı toplayıb Fəzlullah Nəiminin və ardıcılarının zındıq olması barədə hökm verdi. Maraqlananlar üçün xatırlatmaq lazımdır ki, hürufiləri zındıq adlandırmanın hüquqi əsası yoxdur.

Ərəblər atəşpərəstlərə “məcusi”, Zərdüşte aid edilən “Zənd” kitabına iman gətirənlərə isə “zəndiq” deyirdilər. Əslində, bu söz pəhləvicədir - zendik. Sonralar batında islami ehkamları qəbul etməyib zahirən özünü müsəlman kimi göstərənlərə də “zındıq” deyilməyə başlamışdı. Ümumiyyətlə, islam hüququnda islam dininə qarşı çıxan fərqli qruplara müəyyən tanımlamalar var: murtəd, mühləd, müşrik, kafir, laməzhəb, asi və.s.

Hürufilərin ALLAHa inanması haqqında irəli sürülən mül-

hizələr doğru deyildir. Hətta bir ara bizdə də belə bir yanlış fikir irəli sürülmüşdü ki, “Nəsimi “Məndə siğar iki cahan” yox, “Məndə siğar ikən cahan” yazıb. Axı o dinə inanmırdı, iki cahan deməzdi” (!?)

Fəzlullah Nəimi və onun xələfi İmadəddin Nəsimi Şirvani də daxil olmaqla bütün hürufilər ilklərinə qədər müsəlmandırlar. Sadəcə, onların mütləq həqiqət olan ALLAHa qovuşmaq prinsipləri ənənəlikdən fərqlidir. Hürufilər təsəvvüfdə mövcud olan “Səhv bə'd-əl-məhv- Yox olduqdan sonra oyanıb özünə gəlmək” prinsipini qəbul edib onu daha da dərinləşdirmişdilər. Sufilərin (və də hürufilərin) etiqaadına görə, ilahi eşqin on mərətbəsi var: məhəbbət, iradə, şəbəbət, gəramət, vədədət, şəgavət, eşq, tətəyyüm, təəbbüd, hül-lət. Hüllət, sonuncu mərtəbə, “fəna fillahi və bəqa billahi - ALLAHda yox olub ALLAHda əbədi qalmaq” dərəcəsidir. Həmin dərəcə-

yə yüksələ bilənlər ALLAHa qovuşub onda yox olub əbdiyyətə qovuşurlar. Hürufilərin düşüncəsinə görə, insan əngin ümmana qovuşduqdan sonra yox olmuş kimi görünən çaya bənəyir. Başqa sözlə, çay ümmana qovuşduqda, həm də ümman olursa, Haqqa qovuşan insan da Haqqın bir zərəsi şəklində həm də Haqq olur. Bu mənada hürufilər Mənsur Həllacın məşhur “Ənə-l- Həqq- Mən Haqqam” fikrini qəbul etmişdilər. Nəsimi az sonra bu fikri “Haq mənəm, haq mənədir, haq söylərəm” şəklində poetikləşdirmişdir.

Xanədanlığa xidmət edən, rəsmilərin verdiyi pulla fəaliyyət göstərən ilahiyyatçılar fürsət düşdükcə hürufiləri vurmağa, xalq arasında onları nüfuzdan salmağa çalışıb, bacardıqları dərəcədə onları zərərsizləşdirmək üçün bütün mümkün bəhanələrdən yararlanırdılar. Belə bəhanələrdən biri, hürufilərin istinad gətirdikləri “Mən ərəfə nəfəhu fəqəd ərəfə rəbbəhu- Özünü dərk edən, əslində Rəbbini dərk edər” hədisi oldu. Din rəsmilərinin iddiasına görə, həmin hədisi hürufilər qəsdən dəyişdirmiş, insanı əzəmətli, güclü, heç bir şeyə möhtac olmayan, heç nədən asılı olmayan varlıq olaraq göstərmiş və beləliklə, avam kütləyə insanın ilahlaşdırılmış bir varlıq olduğu fikrini aşılamağa çalışmışlar. İddiaya görə, o hədis əslində tam fərqli şəkildəymiş:

“Özünün zəifliyini, dəyərsizliyini və acizliyini dərk edən şəxs, gerçəkdən də, ALLAHın əzəmət, qüdrət və zənginliyini idrak edər”. Hürufilərin düşüncəsinə görə, bütün varlıqların görüntüsü, həcmi, ölçüsü, çəkisi olduğu üçün bu xüsusiyyətlər mütləq Varlığın özünə də aiddir və ALLAH özünü həflər və o həflərin tələffüzü zamanı yaranan səslər şəklində təcəlli etdirmişdir. İstinad olaraq da İslam Peyğəmbərinin dilindən söylənmiş bir hədisi gətiridilər.

(Ardı var)

Hekayət gözlənilməz tanışlıqla bağlıdır, yadıma düşdü. Çimərliyə meyilli deyiləm, uşaq vaxtı çayda çiməndə boğulmuşam, çıxardıb bir cavan oğlan.

(Hekayə)

Havaların istisində çimərlik boğulmaqdan qorxanların da yadına düşür. Mən dənizin boz qayalarına üz tutmuşdum. Xanımların əlinə fürsət düşmüşdü. Bir neçəsi özünü ləpələrə çırpır, ağuşunda titrəyirdilər, balıqlar tora ilişəndə çapalayır-lar. Ləpələr qoyun quyruğu kimi yırğalanır, qızları sahilə həvəsləndirirdi. Bu vaxt ağ ayıya oxşar dalğa qızlardan birini mənə sarı tulladı, dərhal atılıb qışqıran qızı arxadan tutub oturduğum yerə tulladım, özüm də dalısınca. Qız özünə gəldi, islanmış saçları sol yanağına yapışmışdı, sinəsində məmédanın bir tayından su süzülürdü. Ətli qolları taqətdən düşmüşdü, gözlərini açdı, uzun kirpikləri dartıldı. Qızın dodaqları tərpendi: "Təşəkkür edirəm", - pıçiltısını eşitdim. - "Borcumdur" - bərkdən deyib, qızı oturduğu yerdən qaldırdım ki, çimərlik paltarının suyu azalsın. Bədəninə yapışmış nazik koftası əsdi, ağ baldırının səyirdiyini torlanmış gözlərimlə seçə bildim. Ayaqlarının dırnaqları laksız idi, dəniz ilbizini xatırladırdı. Onunla söhbətim alınmışdı, rəfiqələri yaqin ki bu tanışlıqdan sevinirdilər. O, özünü elə aparırdı neçə ilin tanıyıyıq.

- Üşüdüm, - dilləndi və sol çiyinini sağ yanına toxundurdu. Onun da bədəni titrəyirdi. Dənizin şor suyu damcı-damcı daşı, oturduğumuz yeri isladırı. Düşündəki medalyonu ilk dəfə gördüm. Hərəkətdən akvarium balığı kimi çevrilmişdi, sanki boğulmuşdu. Günəşin şüası medalyonun rəngini açmışdı. Mənim diqqətimi hiss edib yana döndü və bir bağı açılmış məmédanı ilə düşünüyü ördü:

- Bağışlayın, dalğa bərk qorxutmuşdu. - Təbəssümünü gizlətmədi. - Minnətdaram, - təkrarən təşəkkürünü bildirdi. - Kişiyənə hərəkət etdin, sudan qorxmadın.

Bədəninin suyu çəkilməmişdi, saçları zəif mehdən dağılmışdı üzündə. Qaşları təmizlənməmişdi makiyajın "yükdən".

- Kişilərin borcudur, qadınları çətin vəziyyətdən xilas ələsin. Bizi təbiət bunun üçün yaratmamışmı? - Dilim açılmışdı. Nə gizlədim, gözüm tutmuşdu onu. O isə rəfiqələrini. Onlara baxmaq həvəsi diyəsən boğul-

Tantan əzabı

Allahverdi Eminov

muşdu.

- Təkcə sudanmı? - Qəfil-dən verilən sualdan sarsıldım, gözlənilməzdi.

- Gözəl qadınları dalğalar sevir, alır ağuşuna, ehtiraslarından boğurlar. Lap Otello-sayağı! Amma qadınların bəxti gətirir, kişilər amansız dalğaların əlindən qopardır. - Ürəkdən sözlərinə güldü, təbii qoxu burnumu oxşadı.

Asta meh azca küləyə qarışdı, xəzri deyildi, gilavardı, sanki sifariş alıb gəlmişdi. Qadın medalyonu qeyri - iradi çevirdi, nəse arxasında yazılmışdı, görünür, hədiyyə idi. Maraqlanmadım. Küləyin həzin axını onun qurumuş saçlarını üzümə çırpdı, uşaq silləsi gücündə idi. Açıq sinəsində bir ovuc saç vurmuxurdu, nəse axtarırdı, - mən düşündüm. Qadının bütöv bədənindən təbii tam nəfəsimə qarışırdı, sanki məni ətrilə yedizdirirdi. Mümkünsüzdü, döşləri darıxırdı, sıxılırdı, moruq rəngli və dadlı məmələrinin yeri görünürdü.

- Bəlkə sahilə çıxacaq? - Qadının üzünə baxdım. Təklifimlə razılaşdı.

Sahildə kəsilmiş və qurumuş ağacın üstündə oturduq. Narın qum dənələri bir-bir sürüşüb bədənindən ayrılırdı, elə

bil bal arıları şirəsini alıb doymuşdular, uzaqlaşdırdılar. Onun günəşdən allanmış ayaqlarının ucu qumda gizlənməmişdi. Qadına gözcü nəzər salsam da görümə yaddaşıma köçürdü, suyu çəkildikcə payızdan canını qurtarmayan yarpaqlara bənzəyirdi. Heyfim gəldi bu xanım tayfasına, - niyə kişi nəfəsi dəyməmişdir, məhrəm əl toxunmamışdır.

Ayağa qalxdı, üzü rəfiqələrinə, sinəsi mənə tərəf çevrildi, məsafəni santimetrlə ölçmək olardı. Xoş, yad olmayan qoxu ruhumu oyatdı, canıma yayıldı, ürəyimdə pıçıldadı ki, təbii, anadangəlmə, rahiyyədən uzaq olmayan qızlarımız var. Cəsarətləndim, onun əlindən tutub özümə çəkdim.

- Necə də təbii qoxunuz. - Susdum, az sonra dedim. - Belə qızları sevməyə dəyər. - Fikrimi çatdırmaq istədim.

Qız qururlandı, gülümsündü, dodaqlarının şirəsi səpələndi, kirpikləri astaca qalxıb endi. Sözlərini boğmadı:

- Axır ki zövqlü oğlanla tapışdım. Səninlə uzun yol getməyə dəyər. - Əlini rəfiqələrinə sarı qaldırıb barmaqlarını qoşalaşdırdı, belə işarələri anlamıram. Rəfiqələrdən boyca uzununu cavab olaraq barmağını qoşalaşdırdı.

- Sabah istərdim görüşək. Görürəm, mütaliəçi qızsan. Bəlkə də həmfikirsən. Birotəqlə şəxsi mənzilimdə yaşayıram. - Birbaşa ürəyimdən keçəni çatdırdım.

Onun hansı hissiyyatındansa qıcıqlanan çiyinlərini ovxalaması xoşumca olmadı, iri qaynar gözlərisə xoşuma gəl-

di. Ehtiras dolu dodaqları nəse pıçıldamaq arzusunda idi. Kövrək qadın hissi itaətkarlığı ilə barışmışdı.

Söhbətimizi soyutmaq istəmədim.

- Sən hələlik xoşuma gəlirsən. İkildə daha sərbəst olarıq. Rəfiqələrin darıxır.

O, mərhəmətə durumda sual verdi.

- "Hələlik" nə üçün? Və iki-başlı güldü.

- İlk baxış yanlış da olur, hissiyyatlar bir-birini aldada bilər.

Əlimi ovcuna alıb yüngülcə sıxdı, barmaqlarımı oynatdı.

- Güclü kişisən, mən güclülərin pərəstişkarıyam.

- Danışdığ! - Ayağa durub qızın hər iki qolundan tutdum, bərabərliyiməcən qaldırdım.

- Hələlik! - Sözümdən ləzzət alıb güldü. - Qızlar məni gözləyir...

Səhəri gün görüşdük, gecikməmişdi. Mənzilimə yaxındı dayanacaq.

Paltarını dəyişmişdi, dəniz rəngində idi, donunun ətkələrində ağ ləpələr titrəyirdi. Sahilə can atırdı elə bil.

Mərtəbələri liftlə qalxdıq. Qapını açdım, asta addımla içəri daxil olduq. Ayaqqabısını ev çustuyla əvəzlədi. Qara nazik corabı baldırını örtmüşdü, ürəyimdən idi, döşləri məmələrinə yuxuya vermişdi, ustufca silkələdi. Qapqara saçlarını saraltmışdı, qarğıdalı saçlaqları idi elə bil. Belini lentə oxşar kəmərlə dartmışdı. O, divanla qabaq - qənşər kresloda rahatlanmışdı. Mən onun bədənini tam görürdüm, amma aramız iki-üç addımdı. "Dalğalı"

donu dizlərindən iki-üç barmaq yuxarı dartinmişdi. Belə oturuşda kişilər qıcıqlanırlar, qulağına boğuc səslər, güclü şappıltı dəyib çiliklənir. Qadının ürəyi "təhlükəni" duyub uçmağa hazırlaşan quş kimi çırpır, yerində donub qalan kişidən məyus baxışlarını yayındırır, qalın dodaqları qəzəbindən yumağa dönür və birdən ehtiras dolu bədənini uçunur... Və birdən xəyalımdan qırıldım.

Qızın bu oturuşuna arxayın-qururlanması duyğularıma tuşlanmışdı.

O, kreslodan qalxıb divanda sol yanımda rahatlandı, əlini saçlarımda gəzdirdi, sahilə bir dəfə bu hərəkəti etmişdi, bədənini və əlinin qoxusunu duymaq istədim, geriye əydim

başımı. Barmağını ovcuma sıxmaq istəyəndə vəhşi quşun ayaqlarındakı iti caynaqları gözümə canlandı, bir irad tutmadım.

Sükutu pozmaq lazımdır.

- Dünənki "Dəniz qızı"na bənzəmirsən! Özünə güclü maye buraxmısan, - dedim. - Güclü kişiləri belə qarşılamırlar!

İroniyaya əl atdım. O, yan-bızını tərpetdi, dodağı ilə islatdığı saçlarını dişinə sıxdı, nəfəsi üzümə toxundu.

- Sən də dünənki "qadını xilas edən kişi" deyilsən. - Donun üstündən sol döşünü sağ tərəfə çəkdi, medalyon yerindən oynadı, amma arxası üstə çevrilmədi. Bu dəfə güman elədiyim zərif yazını oxumağa çalışacaqdım.

- Siz. - Bir qədər sözünü kəsdi, otağı süzdü, qadın səliqəsi, qadın əli toxunmamışdı, heyifsiləndi. - Siz "qüvvətli kişi". - Səsində ironiyayı sezdirdim. - "Tantan əzabı"nı duymaq hissiyyatından çox kənar-dası. - Sakitcə üzümə baxdı, yanaqlarında qızartı yox olmuşdu. - Barı, mənasını eşit:

- Qadının, yaxud kişinin nəyinə əldə edə bilməməsindən duyulan, yaşanan əzabdır, - deyib divandan durdu, qəzəbini boğmadı. - Sizin kimi kişilər qadın ruhunu anlamaq iqtidarını hələm-hələm anlamırlar. Təzə qadın ruhunu başa düşümlər.

Təhqirli sözləri cavablandırmağa çalışmadım. Amma sü-kutun ağzına da vermədim.

- Xanım, Sən kişi görüşünə - təmasına hazır deyilsən, - dedim və qapıya çatıb açarı sağa burdum.

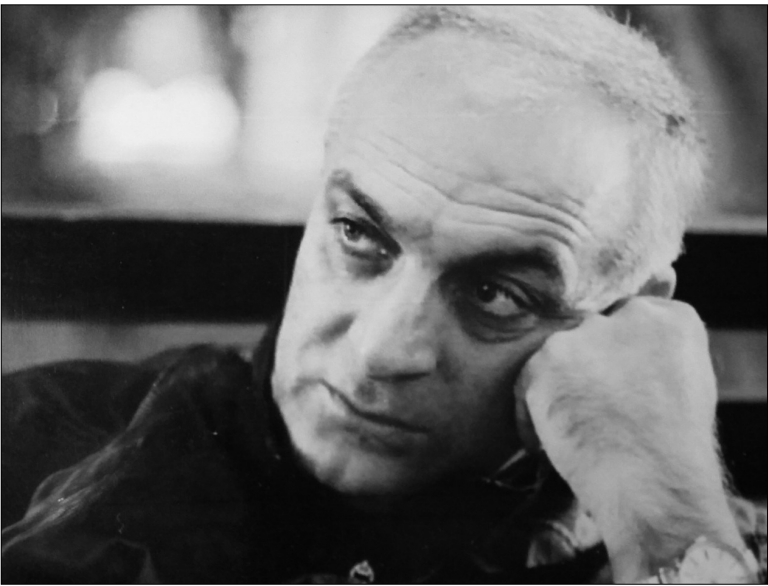
Bəyaz pərdəni diaqonal boyu ildırım sürəti ilə kəsən qatar ekran boyu şütüyərək hansısa məntəqəyə yol almaqdadır. Qatarın hansı məntəqəyə istiqamət götürdüyü çox da əynimizə deyil, əsas diqqət, bir-birini əvəz edən vaqonların sağ və sol cinahlarında yer alan məkan anlayışlarıdır. Bir şərid kimi uzanıb gedən qatarın sağ cinahında ağır dəyəni qulağın eşitmədiyi, dedi-qoduların, şayələr, kriminal insidentlərin, xoş və xoş olmayan təzahürlərin, xəyanətlərin, günah və suçlamaların, hədyanat püşkürən təfərrüatların, ikiaylaqlı məxluqların boğuşduğu qələbəlikdən ibarət qloballaşma (küresəlləşmə) sindromuna yoluxmuş sivil dünya, sol cinahında isə ucsuz-bucaqsız, ins-cinsin gözə dəymədiyi, az qala bərri-biyaban ovqatı aşılaraq məndəcərlikdən və bu cadar məkanda, nizam-intizamla örüşə gedən və bəzən də ikiaylaqlı məxluqların törədiklərinə “nəlbəndə baxan kimi” matdim-matdim baxan dördayaqlı məxluqlardan-dəvələrdən ibarət arxaik dünya yer almaqdadır.

Beləliklə Çöl... Ucsuz-bucaqsız, az qala üfqlə qovuşan, göz işlədikcə geniş və intəhasız, haradasa möhtəşəm, eyni zamanda sürünənlərin yaşadığı, özündə əsrarəngiz sirləri qizləyən vahiməli bir məkan... Elə bir məkan ki, insan da, heyvan da, üzərində yaşayan hər hansı bir canlı belə onun qarşısında sanki təzim edib keçmək məcburiyyətindədir. “Çölçü” filmində məhz o, yeni - Çöl, sanki əsas personajlardan biri kimi baş rollardan birini ifa etməkdədir. O, bütün film ərzində ekran boyu göz oxşayaraq, yerdə qalan digər qəhrəmanlar üçün özünəməxsus olan bütün qanun və yaşam üsullarını məhz özü dikte və təlqin edir.

Kol-kos basmış ənginlik... Yandırıcı günəş... Ara-sıra çiləyən yağış... Səssizlik... Sakitlik... Və maraqlı burasıdır ki, dialoqlar və bəzən də hərəkətlər arasında olan bu sükunət filmin xeyrinə olmuş, onun bədii obrazına çevrilmiş və sanki bir seyirci kimi bizlər də həmin an yabani, sərt, çıpaq çölün ənginliyinə dalıb, onun sükunət dolu mühitində sakinlərdən birinə çevrilirik. “Çölçü” hərçəndi “dinamikadan məhrum” olsa da maraqlı bir yaradıcılıq məhsuludur. Rejissor Şamil Əliyev qəsdən hadisələrdəki dinamika və aksiyonun ardınca qaçmır, o, Çöl mühitini və bu sərt mühitdə yaşayan insanların biri-birinə olan münasibətini, təmas və davranışlarını sadəcə görməyə, anlamağa, dərk etməyə çalışır!...

Bu möhtəşəm, eyni zamanda sadə filmində Şamil Əliyev qoca Ulu-nun, gənc oğlanın və qızın simasında müdrikliyi, səmimiyyəti, təcrübəni, fərasət və bəsirəti, dostluğu, ətraf mühitə uyğunlaşma bacarığını və öz peşəsinə ürəkdən bağlılığı göstərməyə çalışmışdır. Bu qarışım bizi, şütüyən qatarın şərqindəmi, qərbindəmi və ya sağındamı, solundamı yerləşən insanlığın, xalqların hələ biri-birindən uzaqlaşmadığı, aralı düşmədiyi, əlaqələrin kəsilmədiyi, rabitələrin qırılmadığı hər hansı bir sivil dünya və ya sivilizasiyanın qaynaqları olan dövrlərə geri qaytarır.

Bu iki məkanı - arxaik dünya ilə global (küresəlləşən) mühiti filmin tam əvvəlində kolliziyanı bəri bağdan önə sürməklə rejissor Şamil Əliyev sürətlə ötür keçən qatarın - za-

Dünyanı fəth edən “Çölçü”

manın əks cəbhələrdə yerləşmiş iki məkanını - global (küresəl) dünya ilə arxaik dünyanı ayrı-ayrı rakurslardan sərgiləyərək, tamaşaçını seçimə, təcrübə dəvət edir!... Filmin əcas qəhrəmanlarından biri olan Ulu (Vidadi Həsənov) isə təcrübəni çoxdan etmiş arxaik dünyanı, global (küresəl) dünyanın fəvqündə görərək əldən-ayaqdan uzaq, kimsənin yaşamağı ağına belə gətirmədiyi ot-ələf basmış çöldə məskən salmağa qərar vermişdir.

Şəhər həyatının süniliyindən bezən və insanlığın təməl dəyərlərini Çöl ab-havasında kəşf etməyə çalışan, sakral bir bölgə olaraq Çölə - “kökünə qayıdan” Ulu əcdadlarının ruhunu duyan bir obraz kimi canlanmışdır. Texnologiyanın muntəzəm inkişafı və sürəti qlobalizasiyanın da (küresəlləşmənin də) sürətini şərtləndirir. Müasir insanın şüuru onun mənəvi dünyasının faciəsinə çevrilməyə başlayır. Min illərlə formalaşmış ümumbəşəri dəyərlər aşınmağa, ifratlaşaraq deqredasiyaya uğramaq kimi təhlükəyə məruz qalır və bu hal, insanın az qala, biomassaya (biokütləyə) çevrilməsinə və nəticədə etibarlı antropoloji bir katastrofanın yaşanmasına (səbəb) nədən olur. Bu katastrofanı çoxdan dərk edən Ulu qurtuluşu da tərkidünya olub Çölə pənah gətirməkdə və sığınmaqda görməkdədir.

Qeyd etdiyimiz kimi film qatarın çağdaş sivilizasiyadan uzaq, ot-ələf basmış çöllüyə yaxınlaşması ilə başlayır. Aktyorlardan Bəhrüz Vəqifoğlu, Vidadi Həsənov, Cavidan Məmmədli və Salome Demurianın rol aldıkları və canlandırdıkları obrazlar bu çöllüyün başlıca sakinləridir.

Kamera tamaşaçıların nəzəridiqqətini intəhasız, ucsuz-bucaqsız çölə yönəldir. Ulu-nun oğlu olan balaca çölçü yağışlı-yagmurlu bir gecədə atasını dərin yuxudan oyadır. Ata və balaca oğlan qamışdan dam örtüklü və suvaq çəkiliş daxmadə yaşayır və həmin gecə oğlanın sevimli dəvəsi dünyaya bir köşək gətirir.

Gerçək bir ferma təəssüratı yaratmasa da dəvə ağıllına (xalxal) verilmiş dizayn və təbiilik peşəkarcasına tərtib olunmuşdur. Maraqlı cəhət burasıdır ki, Ata ilə oğuldan ibarət olan bu kiçik ailədə qadın gözə dəymir, lakin lap əvvəl burada qadının yaşaması ilə bağlı kadr göstərilir. Bu epizodda təsvir olunan qadın balaca çölçünün anası obrazında canlandırılrsa da, lakin o, artıq onlarla yaşamır. Çöldəki həyat da çox sadədir. Bu sadə, kasıb daxmadə axşamlar ata öz oğluna ara-sıra nağıllar, rəvayətlər danışır, daş və ağacdən yonulmuş fiqurlarla kiçik tamaşalar göstərir və bu hekayələri nəql edən Ulu-ata balaca oğlana sanki gələcəkdən xəbər verərək, onun sonradan quş

adını daşıyan “Şanapipik” adlı qızla tanış olacağından bəhs edir. Balaca Çölçünün atası çöldə saxladığı dəvələrə nəzarət etməklə özünün və oğlunun güzəranını bu yolla pul qazanaraq təmin edir. Uzun illərdir ki, komfort və rahat yaşamdan, sivil həyatdan imtina edib uzaqlaşmasına baxmayaraq atanın güclü, özünəməxsus nizam-intizamı şərtləndirən tələbləri var, belə ki, oğlunu da Çöl həyatının adət və ənənələrinə uyğun olaraq böyüdü. Atasının hər şəhər erkən qalxaraq dəvələri bir qayda olaraq örüşə aparması, otlaqda saatlarla gözləyib onlara nəzarət etməsi, yenidən dəvələri haylayıb şər qarışkən geri ağıla (xalxala) gətirməsi bir estafet olaraq oğla da keçir. Onların az qala hər gün təkrarlanan, yeknəsək, adi və monoton həyat tərzini göstərdikdən sonra rejissor Şamil Əliyev ustalıqla manevr edərək fəvqəldə bir zaman keçidi tətbiq edir: böyüyüb başa çatan, balaca oğlandan gənc bir oğlana çevrilən çölçü, əsl çoban obrazında yenidən kadrda peyda olur. Onlar ata (Ulu) rəhmətə gedənə qədər birlikdə yaşayırlar. Ulu vəfat etdikdən sonra atasının peşəsini oğul davam edir. Onların şəhərdən kənarda olan tanışları Çöldən uzaqda yaşayırlar və sayları o qədər də çox deyil. Gənc Çölçü yaşa dolduqca atasının yerini tutur və sürüyə nəzarət edən yetkin bir çobana çevrilir. Günlərin biri gənc çoban hər zaman olduğu kimi dəvələri örüşdən gətirəndə atasının həmişə oturduğu yerdə sakitcə gözlerini əbədi yumduğunu görür. Çölün qışda sərt soyuğuna, yadda qovurucu istisinə illərlə sine gərən atasının səhətinin günü-gündən pisləşməsi və minvalla onun xəstələnməsi gözənlənən idi. Atasını dəfn etdikdən sonra yalnız qalan gənc Çölçü, “yeni əcaib həyatla” qarşılaşır. Bu səhnələrin birində mükəmməl rejissor həlli də diqqəti cəlb edir. Belə ki, atasının ölümündən sonra cavan Çölçü atasının cənəzəsini tək bir dəvəyə yükləyərək şəhərə yola çıxır. Yolum bir tərəfində dəvənin “kəcavəsində” olan cənəzə, digər tərəfdən isə qarşıdan sürətlə şütüyən maşınlar... Arxaik dünya ilə qlobal dünya bir daha qarşı-qarşıya, üz-üzə gəlmişdir... Çölçü sənaye cəmiyyətindən, hətta öz dövrünün texnoloji tələblərindən belə kənar bir insandır. Çölçünün getdiyi yerdə yaşayanlar ona aşağı təbəqəyə mənsub olan insan kimi baxırlar, o cəmiyyətin digər hissəsinin sahibləndiyi “maddi-mənəvi” nüfuza malik deyildir.

Çölçünün taleyində dönüş nöqtəsi yaramaz və ədəbəz sevgilisi tərəfindən atılan Qısa saçlı qızın onun komasına sığınması hadisəsindən sonra başlanır. Çölçü qızı yaşadığı komanın arxasındakı ot tayasının

üzərində yatmış vəziyyətdə görünür. Çaşqın halda gündəlik məşguliyyəti olan dəvələri otarmağa gedir. Geri qayıdarkən komanın yığıldığını, qab-qasığın yuyulub təmizləndiyini, ətrafda səliqə-sahman olduğunu görür. Aralarında çox qısa münasibətdə bu xarakterlər arasında ziddiyyətin olduğu görünür. Onlar çox az söhbət edirlər, amma buna baxmayaraq onların arasında sevgi hekayəsi tədricən təzahür edərək qızın Çölçüdən təbiətlə harmoniyada yaşamağın sirlərini öyrənməklə, onun timsalında maddi dəbdəbələrdən asılı olmayan, yalnız ehtiyacı olanlarla güzəran keçirib kifayətlənən bir insanı gördüyü ilə nəticələnir. Öz təbiəti etibarlı ilə az danışan, qaradınmız bir insan olan

və çağdaş sivilizasiyaya, yeni, modern həyata qarşı sadəlik kimi bir güc sərgiləyən Çölçü, onu komasına pənəh gətirmiş qonağın - qızın simasında qlobal (küresəlləşən) dünyadan arxaik dünyaya düşmüş və müasir, qaynar həyat meyarları ilə yaşayan birisini görməyə başlayır. Qız heç də ərköynüklük, narazılıq nümayiş etdirmir, əksinə, Çöl sferasının dikte etdiyi bu sərt ab-havadə Çölçünün özünə qarşı diqqət və şəfqətinin artması üçün əlindən gələni əsirgəmir.

Şamil Əliyevin bu filmində sanki insanlığa, insan oğluna bir çağırış, bir haray səslənəkdədir: İNSAN NƏ QƏDƏR Kİ, BIOMASSA (BİOKÜTLƏ) HALINA GƏLMİŞ KÜTLƏDƏN VƏ TOPLUMDAN UZAQDIR, BİR O QƏDƏR DƏ BAŞI SALAMAT, TƏMİZ, PAK, ÜLVİ VƏ XEYİRXAHDIR!... Uludan miras qalan dəvələri adətli üzrə hər gün örüşə aparan və sanki hər şeyin ədalət və həqqaniyyət üzərində qurulduğunu güman etdirməz və az qala əldən-ayaqdan getdiyimiz, dəridən-qabıqdan çıxdığımız bizim qlobal (küresəl) dünyanı bəyənəməyən bu gənc oğlan, həmin “qlobal dünyadan” ona pənəh gətirmiş, gənc qızı öncədən qəbul etməkdə tərəddüd etsə də sonradan heç bir təmənnə güdmədən ona yardım göstərib evində barındırır, ona sığınacaq verir.

Çöldə səliqə-sahmanla örüşə gedən dəvələr də, xoş xəbər müjdəçisi olan şanapipik də, kol-kos arasında görünən sürünənlər də insanlar kimi bu çölün bərabər hüquqlu sakinləridir. Adamayovuşmaz, qaradınmız, qələbəlik mühitindən küskün düşən və müəyyən mənada asket bir həyat tərzini keçirən Ulu və onun böyüyüb kişiləşən Çölçü oğlu bu həqiqəti dərinlən-dərinə anlayır və ətraf mühiti - yeni Çölü, bu şəkildə də qavrayırlar. Çöl onlar üçün sanki arxaik dünya ilə qlobal (küresəl) dünyanın əsaslı fərqlərini üzə çıxaran böyük bir ensiklopediyadır və bu qavram Çöldə yaşayan Uluya zaman axarında müdriklik qazandırmış, onun həssas mənliyini, təmiz mənəviyyəti sivilizasiyanın üzündənirə stereotiplərindən imtina etmişdir.

Rejissorun müəyyən dərəcə “saundrama” janrına müraciət etməsi də diqqətdən yayınmır, belə ki, rejissor kadr daxilə montaj kontekstində söz, ifadə,dialoq və uzun-uzadı mükəmməllərdən qaçaraq, daha çox hal və hərəkətə, səs effektlərinə əlçə də hadisələrin gedişatını önə çıxaran və xüsusilə də bu hadisələrdəki münasibətləri, obraz və xarakterlərin davranışını müəyyənləşdirən və inkişaf etməkdə olan mübarizə xəttini müşayiət edən fon musiqiyə daha çox üstünlük vermişdir. Personajların ifa və ifadə tərz, mimika və jestləri, mizan-

ların quruluşu kadr daxilə montajda xüsusilə öz əksini tapır.

Antonioni, Berqman, Tarkovski, Kubrik kimi görkəmli rejissorların yaradıcılıq ənənəsindən bəhrələnən Şamil Əliyevin deməklə, sadalamaqla başa gəlməyən saysız-hesabsız mükafatlara layiq görülmüş “Çölçü” filmi okeanın o tayından olan xarici kino ekspertlərin, kinoşünaslıq və kino tənqidli üzrə söz sahibi olan tanınmış mütəxəssislərin də diqqətindən yayınmamışdır. Belə ki, bu ekspertlərdən biri kimi fəaliyyət göstərən və Hollivudun bir sıra studiyalarında TV və müstəqil film istehsalçıların in-cəsənət departamentində və hazırda HLC Studioda Kreativ Direktor vəzifəsində çalışan, şirkətin media və nəşriyyat bölməsinə nəzarət edən və eləcə də Cult Kritik Magazine-in visual rəssamı və baş redaktoru E. J.

Uiks (E.J.Wickes) bu filmə qiymət verərək onu “möhtəşəm rejissura işi, professional yozum, peşəkar işıqlandırma, mükəmməl operator işi və ciddi montaj işi birlikdə hazırlanan əla ekran dramı” kimi dəyərləndirib. O, həmçinin qeyd edib ki, “Çölçü”filmində adsız şəxs haqqında hekayədir və o, müasir sivilizasiyadan uzaq Rusiya və Şimali İran arasında ot basmış Çöllükdə yaşayır və film dramatiklik tələb edən istehsal dizaynına çox da ehtiyac olmayan kənd ərazilərində çəkilib. Kənd ərazisi özlüyündə möhtəşəmdir. Kinematografiya təsvir onun həssas gözəlliyini ustalıqla və ambisiyasız bir şəkildə nəsnəyə gətirir. Dəvələrin uzaq məsafədə otarılması görüntüləri mükəmməldir. Filmin tempo-ritminin xəlif nizamlanması tənha çölün intəhasızlığını tamaşaçı kütləsinə çatdırmaq üçün dəqiq hesablanıb.”

Yeri gəlmişkən, açıq final səhnəsini rejissor qəsdən tamaşaçının öhdəsinə buraxır və tamaşaçının fikir və təxəyyülünə təkan verən obrazın tamdeyilməzliyi xüsusi bir qüvvə ilə “non finito” (sonluğun olmaması, əsərin bitməzliyi, ideyanın bir növ qapanmaması) prinsipində aşkara çıxır. Burada “Çölçü” bir film və bədii estetik əsər olaraq sanki özünün demək istədiyi sözünü, təlqin etmək istədiyi ideyanı yarımçıq qoyur, əsərin qəhrəmanlarının sonrakı həyat tərz, xüsusilə yeni doğulacaq körpənin sonrakı taleyi haqqında bizə axıracan hər şeyi demir, finaldan sonrakı süjet xəttini bilərəkdən açıqlamır.

Filmin final səhnəsini də Şamil Əliyev özünəməxsus şəkildə çözmüşdür. Çölün mərkəzində dikəlmiş zaman-zaman Uluya və indi də onun oğlu çölçüyə kölgə salan, qışın soyuğundan, yayın qızmar günəşindən qoruyan kosmoqonik dünyanın gön-dərdiyi sakral və metafizik dəyər daşıyan abidə özəlliyi daşıyan dikilidəş ön plana gəlir və bu daşa sığınaraq onun əks qütblərində uzanmış oğlanın və qızın vəziyyətindən bu kiçik ailənin sayının artacağı gözlənilir. Lakin dünyaya yeni göz açacaq körpə sonradan böyüyüb boya-başa catdıqca hansı dünyanı təcrübə edəcək, tərkidünya olmuş, dünya nemətlərindən vaz keçmiş babası Ulu-nun və ya Ulu-nun mənəvi-psixoloji mahiyyətini davam edən atası Çölçünün və ya biomassa (biokütlə) mühitindən amansızca Çölə atılmış anasının tərcih etdikləri arxaik dünya özəlliyi daşıyan ucsuz-bucaqsız Çölümü və ya bir şərid kimi keçən qatarın o tayında qalan hadisələr, əhvalatlar, konfliktlər, ziddiyyətlər üzərində qurulmuş “qlobal” (küresəlləşən) dünyanıdır?.. Kim bilir?..

Xəzər GƏNCƏLİ,
Əməkdar artist, fəlsəfə doktoru